

Možnosti sociálního pedagoga při koncipování výchovně - vzdělávacího programu v Kopretině - centru pro rodiče s dětmi

Martina Cočevová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Cočevová**
Osobní číslo: **H128280**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Možnosti sociálního pedagoga při koncipování výchovně-vzdělávacího programu v Kopretině – centru pro rodiče s dětmi**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- popis vývoje výchovně-vzdělávacích programů v organizacích, ukázka jednotlivých výchovně vzdělávacích programů;
- na charakteristiku sociálního pedagoga a jeho možnosti při tvorbě programu Kopretiny
- centra pro rodiče s dětmi;
- na sociálně výchovnou problematiku v rodinném centru;
- na tvorbu návrhu výchovně vzdělávacího programu rodinného centra Kopretina.

Součástí práce bude aplikační výstup – výchovně vzdělávací program v centru Kopretina.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Z. Teórie sociálnej pedagogiky. Bratislava: Slovenská pedagogická spoločnosť SAV, 2011,- 1.vydanie, ISBN 978-80-970675-0-2.

BAKOŠOVÁ, Z. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. Bratislava: public promotion,s.r.o.,2008,ISBN 978-80-969944-0-3.

BAKOŠOVÁ, Z. Sociálny pedagóg a jeho kompetencie. Pedagogické revue, 2008.

KLAPILOVÁ, S. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc: PF UP, 2000.

KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky.Praha: Portál,2008. - 216 s., ISBN 978-80-7367-383-3.

MATĚJČEK, Z. Rodiče a děti. Praha: Avicenum, 1986.

MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Slon, 1994.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Silvia Neslušanová, PhD.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně

15. 4. 2015

MARTINA LOČEVOVÁ

Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce, která má název „Možnosti sociálního pedagoga při koncipování výchovně-vzdělávacího programu v Kopretině – centru pro rodiče s dětmi“, se zabývá v teoretické části vývojem výchovně-vzdělávacích programů se zaměřením na mateřská a rodinná centra v České republice. Dále je popsán sociální pedagog jako manažer a realizátor výchovně-vzdělávacích programů, který se zaměřuje se na sociálně-výchovnou činnost v rodinných a mateřských centrech.

Cílem v praktické části práce je analyzovat výchovně-vzdělávací program Kopretiny - centra pro rodiče s dětmi se zaměřením na jeho silné a slabé stránky v sociálně-výchovné oblasti.

Klíčová slova: možnosti, sociální pedagog, koncipování, výchovně-vzdělávací program

ABSTRACT

This bachelor's thesis, that has the title Social pedagogue's possibilities with the drafting of pedagogical-educational programme of Kopretina centre for parents with children, deals with the development of pedagogical-educational programmes with the specialization on maternal and family centres in the Czech Republic in its theoretical part. Further a social pedagogue is described as a manager and a realizer of pedagogical-educational programmes who focuses on the social-pedagogical activity in family and maternal centres.

In its practical part the goal is to analyze the pedagogical - educational programme of Kopretina centre for parents with children with the specialization on its strengths and weaknesses in the pedagogical-educational sphere.

Keywords: possibilities, social pedagogue, drafting, pedagogical-educational programme

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Možnosti sociálního pedagoga při koncipování výchovně-vzdělávacího programu v Kopretině – centru pro rodiče s dětmi“ vypracovala samostatně, pod vedením vedoucí bakalářské práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu odborné literatury na konci práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Žďáře nad Sázavou, dne 20. 4. 2015

.....

Martina Cočevová

Poděkování

Děkuji Mgr. Silvii Neslušanové, PhD., za odborné vedení, rady a metodologickou pomoc při zpracování méj bakalářské práce. Děkuji za její trpělivost, vstřícnost a lidský přístup.

Poděkování patří také méj rodině, dětem a především mému manželovi, za jejich trpělivost, a pochopení, abych se mohla věnovat studiu.

Martina Cočevová

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
2 VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY	14
2.1 VÝVOJ VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ	14
2.1.1 Preventivní systém Dona Bosca	14
2.1.2 YMCA – vznik mateřských center.....	16
2.1.3 Rodinná a mateřská centra	17
2.2 VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY V ČESKÉ REPUBLICE	18
2.2.1 Vznik mateřských a rodinných center v ČR	20
2.2.2 Současné legislativní vymezení rodinné politiky v ČR	21
3 SOCIÁLNÍ PEDAGOG JAKO MANAŽER A REALIZÁTOR VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	25
3.1 POZICE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA DLE NÁRODNÍHO KATALOGU POVOLÁNÍ.....	25
3.2 POŽADAVKY NA VÝKON PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	26
3.3 KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA A JEHO UPLATNĚNÍ V MATEŘSKÝCH A RODINNÝCH CENTRECH	28
3.4 MANAŽERSKÉ KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA PŘI TVORBĚ VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU CENTRA KOPRETINA	31
4 SOCIÁLNĚ-VÝCHOVNÁ ČINNOST SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V RODINNÝCH CENTRECH	33
4.1 CÍLOVÁ SKUPINA ZÁJMU SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 VÝZKUMNÁ ZPRÁVA	37
5.1 METODOLOGIE VÝZKUMU	37
5.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	51
5.3 DISKUZE O VÝSLEDČÍCH VÝZKUMU A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	53
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	61
SEZNAM TABULEK	62
SEZNAM PŘÍLOH	63

ÚVOD

Představte si život jako hru, kde 24 hodin denně žonglujete s pěti míčky: práce, rodina, zdraví, přátelé a smysl života a snažíte se je udržet ve vzduchu.

Dave Logan

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma „Možnosti sociálního pedagoga při koncipování výchovně-vzdělávacího programu v Kopretině – centru pro rodiče s dětmi“. Téma mě zaujalo především proto, že se dotýká mé každodenní práce. Pracuji s klienty, kterými jsou rodiče s dětmi a každý den s nimi mě přináší nové výzvy. Někdy přicházejí i se svými problémy, které jim pomáhám řešit a přemýšlím o tom, jak svoji práci dělat jinak - lépe, aby klienti odcházeli spokojeni a rádi se k nám vraceli. Klíčem ke zlepšení práce je přechod od situačního řízení centra ke koncepčnímu pojetí, které bude neustále konfrontováno s novými výzvami a problémy ve společnosti i v životech jednotlivých klientů. Velmi bych si přála, aby naše rodinné centrum bylo místem vzájemného setkávání a porozumění, aby byl dostatek empatie pro lidi zraněné a uzavřené a dostatek lásky, aby se zde klienti cítili jako doma. Nezbytnou podmínkou dobře fungujícího centra je dostatečná odborná erudice jednotlivých zaměstnanců centra – tato podmínka se stala východiskem pro téma mé bakalářské práce.

Rodinná centra jsou zařízení, která v České republice mají krátkou historii. Po roce 1989 začali vznikat jako aktivity „zespodu“, po kterých byla velká poptávka. Jejich významnost s jejich dalším rozvojem stále stoupala i s ohledem na nově vznikající problémy ve společnosti, které se následně přenášely na rodinný život konkrétních lidí. Postupem doby začaly vznikat tendence některé aktivity systematizovat a zároveň jim dát hlubší obsah. V souvislosti s uznáním významnosti neformálního vzdělávání se začíná objevovat paralela k formálnímu vzdělávacímu systému, který je definován výchovně-vzdělávacím programem. Koncipování tohoto programu, který reaguje na výzvy doby, je pro klienty atraktivní, má v sobě obsaženu složku výchovnou i vzdělávací a mnohé další myšlenky jsou nutné zodpovědět dříve, než samotný dokument spatří světlo světa. Právě proces tvorby – koncipování je významným tématem, nad kterým jsem se ve své práci zamýšlela.

Práce je rozdělena na dvě části. První část je teoretická a seznámí nás vývojem výchovně-vzdělávacích programů. Zamýšlí se nad uplatněním sociálního pedagoga v mateřských a rodinných centrech, a jaké jsou jeho kompetence.

V praktické části budu analyzovat Výchovně-vzdělávací program Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi se zaměřením na silné a slabé stránky v sociálně-výchovné oblasti. Výsledky výzkumu mohou odhalit nové myšlenky, které se formou doporučení mohou stát významným impulzem pro zkvalitnění výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi, což v konečném důsledku může mít pozitivní efekty pro klienty i pro samotné zaměstnance - koordinátory centra.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první části jsem vybrala klíčová slova, pojmy, které jsou součástí názvu bakalářské práce a popsala je na úvod pro lepší přehlednost.

Sociální pedagog je podle P. Klímy specializovaný odborník, který je vybavený, „*teoreticky, prakticky i koncepčně.*“ Záměrně působí a má vliv na osoby a sociální skupiny a to především tam, „*kde se životní způsob a praxe těchto jednotlivců a sociálních skupin vyznačuje destruktivním či nekreativním způsobem uspokojování potřeb a utváření vlastní identity.*“¹

Kraus uvádí², že sociální pedagog je pracovník, který na „*profesionální úrovni řídí a organizuje výchovný proces a působí na subjekty výchovy ve dvou rovinách,*“

1. integrační - zaměřením na osoby, které potřebují podporu a odbornou pomoc v obtížné životní situaci, do které se dostaly, ať už svým přičiněním, nebo nežádoucími vlivy prostředí, ve kterém se nacházejí. Tato podpora a odborná pomoc je především psychická a sociální,
2. rozvojová - vlastně sociální prevence týkající se celé populace, především dětí a mládeže. Jde o rozvoj osobnosti, který směřuje ke správnému životnímu stylu, hodnotnému a užitečnému naplňování volného času.

Výchovně-vzdělávací program v sobě zahrnuje dva významné pojmy, a to výchovný a vzdělávací. Teoreticky lze výchovu a vzdělávání od sebe oddělit, v praxi je to však nemyslitelné.

Podle Průchy se v pedagogice výchova vymezuje různě. Obecně jde totiž o to, předávat od nejtělejšího věku dětem vzorce chování, které jim zprostředkovává rodina. V nejobecnějším pojetí jde o předávání duchovního majetku společnosti z generace na generaci. V pedagogickém pojetí je „*výchova považována za záměrné působení na osobnost jedince s cílem dosáhnout změn v různých složkách osobnosti.*“³

¹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky* 2. vyd. Praha: Portál, 2014. s. 198.

² KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky* 2. vyd. Praha: Portál, 2014. s. 199.

³ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky* 3. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 16

V pedagogice je však výchova spojována se vzděláváním. „*Obecně se vzdělávání chápe jako proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, postojů a dovedností, které probíhá prostřednictvím školního vyučování.*“ Všichni učitelé totiž předávají žákům nejen vědomosti, ale i určité vzorce chování a nepřímo je tak vychovávají. Z toho se odvozuje termín „*výchovně-vzdělávací proces,*“ který vyjadřuje tuto propojenost.⁴

Nacházíme však další pojem, který nám dává tyto dvě oblasti dohromady a tím je „*Edukace.*“ V Pedagogickém slovníku můžeme nalézt pojem edukace, který má několik významů. Edukace je v nejobecnější rovině situace, které se účastní lidské subjekty, při nichž probíhá „*edukační proces*“. Jde o nějaký druh učení, například vysokoškolského nebo jiného studia. Další význam je z pohledu filozofie výchovy, (kde je edukací chápán proces celkové výchovy pouze člověka). Termín je odvozen z latinského *educatio*, což znamená vychovávání.⁵

Průcha uvádí, že v pedagogice je výchova pokládána za součást vzdělávání, proto je spojení těchto dvou částí, výchovy a vzdělávání označováno jediným slovem edukace. Je to termín, který označuje jak výchovné, tak i vzdělávací působení.⁶

Podle Vorlíčka se vedle termínu výchova, vzdělávání, uvádí pojem výchovně-vzdělávací. V odborných pojednáních se užívá i termínů jako výchovná činnost, výchovné působení, pedagogická činnost nebo pedagogický proces. Obdobně se píše i o vzdělávacím působení, vzdělávací práci a výchovně-vzdělávací činnosti.⁷

Koncipování je první předběžné zpracování, návrh, náčrt nějakého textu nebo programu. Koncipování vychází ze slova *koncept*, což je pojem, představa, myšlenka, jak uchopit zpracování textu či programu.⁸

Možnosti neboli možnost, je šance, nabídka, příležitost nebo schopnost.⁹

⁴ PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky 3. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 16,17.

⁵ PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1998, s. 60.

⁶ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, s. r. o., 2013. s. 57.

⁷ VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000, 175 s. ISBN 80-86022-79-x.

⁸ SCS. ABZ. CZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/koncipovat>

⁹ ABZ SLOVNÍK <http://www.slovník-synonym.cz/web.php/slovo/moznost>

2 VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

Ve druhé kapitole bakalářské práce se chci zabývat vývojem výchovně-vzdělávacích programů a s jakými výchovně-vzdělávacími programy se můžeme setkat u nás v České republice.

2.1 Vývoj výchovně-vzdělávacích programů

Výchovně-vzdělávací programy mají svůj vývoj a po nastudování literatury, a také z mé zkušenosti, bych ráda připomenula některé výchovně-vzdělávací programy, které můžeme najít během historie. Jedním z nich můžeme je preventivní systém podle Dona Boska. Dále chci zmínit křesťanskou mládežnickou organizaci YMCA, u které můžeme najít další výchovné programy nejen pro mladé lidi. V neposlední řadě sem patří mateřská a rodinná centra, která mají ve svém programu také výchovně-vzdělávací programy.

2.1.1 Preventivní systém Dona Bosca

Don Bosco (1815–1888) byl italský kněz, zakladatel kongregace salesiánů, který působil v polovině v 19. století v průmyslovém městě Turín. Díky laskavé a vlídné výchově maminky Markéty se Jan Bosco učil postupně vyrovnanosti a dosažení svých požadavků, které si předsevzal. Uměl také naslouchat autoritám, jako byl například Don Cafaso, a to mu pomohlo uskutečnit ne jeden z jeho plánů, které mu už v dětství byly předpovězeny ve snu.¹⁰

Jako katolický kněz působil v Italském městě Turín, kde se setkával s bídou. Všiml si opuštěných dětí, které se potulovaly po ulicích. Byly nuceny krást, a proto často končily ve vězení. Donu Boscovi nebyli tyto děti a mladí lidé lhostejní, proto se rozhodl postarat se o ně a nabídnout jim pomocnou ruku. Záleželo mu na tom, aby dostali tu nejsprávnější výchovu.

¹⁰ BOSCO, Terezio. *Don Bosco*. 3.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004. 440 s. ISBN 80-7178-967-4

Ferrero uvádí,¹¹ že Don Bosco měl vrozené schopnosti, které neúnavně vkládal do budování výchovných zařízení pro opuštěnou mládež. Věděl, že vychovávat tuto mládež k dobrým a mravním hodnotám, aby z nich byli slušní lidé, kteří se mohou v životě o sebe postarat, je možné jen tehdy, když jejich vychovatel je pro ně příkladem, má laskavý přístup, je velkorysý, má v ně důvěru, nevychovává pouze příkazy nebo zákazy, ale má je rád. Zároveň umí stanovit i hranice. *Don Bosco nazval svůj výchovný styl „preventivním systémem“.*¹² Preventivní systém je výchovný styl, který spočívá v předcházení negativních vlivů na děti a mládež, než je pak napravovat. To znamená, vytvářet jim takové podmínky a programy, při kterých by děti a mládež neměla čas se s těmito negativními jevy ve společnosti setkat.

Po smrti Dona Bosca se salesiánské dílo (Společnost sv. Františka Saleského) rozšířilo po celém světě. Našlo svoje ukotvení i v České republice. Dílo se začalo před 80 lety ve Fryštáku u Zlína. Činnost první generace salesiánů v naší vlasti se zaměřovala především na pastoračně-výchovnou práci mezi mládeží. Salesiáni (kněžská mužská i ženská spiritualita) ještě působí na mnoha místech České republiky, například v Brně, Praze a Ostravě. Vytváří svoje výchovně-vzdělávací programy v tzv. „*oratořích*“,¹³ střediskách pro děti a mládež, které mají i charakter sociální pedagogiky.

Preventivní systém, který odkázal Don Bosco v tomto díle, se prolíná v celém výchovném programu. Jedním z prvních programů pro mladé v době nesvobody po roce 1968 byly „*Chaloupky*“. Tak se říkalo letním pobytům na chalupách, kde probíhaly jak duchovní, tak výchovné programy a formace v duchu Dona Bosca a salesiánské spirituality.¹⁴ Salesiáni se nestarají pouze o věřící děti a mládež, ale i o mládež z nevěřících rodin a převážně o opuštěnou a problematickou mládež ze špatných sociálních podmínek i mládež romského původu.

Jelikož salesiánské dílo je dílem Dona Bosca, katolického kněze, některé programy mají i duchovní charakter a mají pro výchovu dětí a mládeže velkou hodnotu. Odráží se na charakteru mladých lidí, například formou pomoci druhým. Výchovně-vzdělávací

¹¹ FERRERO, B. *Vychovávej jako Don Bosco*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 7. ISBN 978-80-7367-294-2

¹² PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing. a.s. s. 45.

¹³ BOSCO, Terezio. *Don Bosco*. 3.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004. s. 138.

¹⁴ VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky: salesiánské prázdninové tábory v době totality*. vyd. 1. Praha: Portál, 2002, s. 12, 16.

programy pro děti a mládež organizují salesiáni převážně formou volnočasových aktivit. Jsou to například sportovní aktivity – jako fotbal, florbal, ping pong, dále pak kroužky taneční, pohybové, různé tvořivé a výtvarné činnosti. Pomáhají tak dětem a mládeži vyplnit smysluplně volný čas. Dále pořádají různá víkendová setkání, a to jak duchovně, tak i sportovně zaměřené. Tato setkání vyvrcholí při letních táborech. Salesiánům pomáhají a podílejí se na výchovně-vzdělávacích programech, kvalitně vyškolení mladí dobrovolníci, takzvaní animátoři. Ti mají na starosti některé kroužky, probíhající během roku, nebo vedení táborů.

2.1.2 YMCA – vznik mateřských center

YMCA (Young Men's Christian Association) – je *křesťanské sdružení mladých lidí, které je nejstarší a nejrozšířenější mládežnická organizace na světě.*¹⁵ Založil ji v roce 1844 v Anglii George Williams. V ČR začala fungovat od 2. pol. 19. století. Svoji činnost byla nucena ukončit za totalitního komunistického režimu v roce 1951, a obnovena byla opět po sametové revoluci v roce 1990.

*„YMCA je křesťansky orientované dobrovolné, nepolitické a neziskové sdružení usilující o plnohodnotný život mladých lidí.“*¹⁶ Orientuje se na mravní výchovu založenou na náboženství, na občanskou výchovu a sleduje cíle jak sociální, tak i charitativní. Provozuje mnoho kvalitních výchovně-vzdělávacích programů formou nejrůznějších kroužků, organizovaných v klubech či oddílech, které pomáhají dětem a mladým lidem vyplnit smysluplně jejich volný čas a naplňovat poslání YMCA. Dále svoje cíle naplňují i organizováním a provozem sociálních služeb, terénní sociální prací, nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež. Nabízí také cílové skupině, kterou jsou děti a mládež, informace, poradenství a služby s cílem pomoci jim na jejich životní cestě.¹⁷

Jedním z programů YMCA jsou také Mateřská centra, která vznikla k setkávání maminek na rodičovské dovolené. Vytvářela jedny z prvních programů pro tuto cílovou skupinu.

¹⁵ YMCA v české republice. Dále citované z: [Http://www.ymca.cz/info-o-ymca/](http://www.ymca.cz/info-o-ymca/).

¹⁶YMCA v české republice. Dále citované z: [Http://www.ymca.cz/info-o-ymca/poslani/](http://www.ymca.cz/info-o-ymca/poslani/).

¹⁷ YMCA v české republice. Dále citované z: [Http://www.ymca.cz/info-o-ymca/](http://www.ymca.cz/info-o-ymca/).

Zakladatelkou mateřských center v české republice je Rut Kolínská, která tuto myšlenku přinesla z Německa.¹⁸

2.1.3 Rodinná a mateřská centra

Rodinná a mateřská centra jsou zaměřená na práci s rodinami. Tato centra jsou místem setkávání, a to především rodičů na mateřské či rodičovské dovolené a jejich dětí. Setkávají se zde i celé rodiny, a to jak rodiče stávající i nastávající, prarodiče i jejich děti. Mateřská a rodinná centra se stala místem pro společná setkávání, kde si děti mohou společně hrát se svými vrstevníky. Výchovně-vzdělávací programy probíhají formou programů pro rodiče, prarodiče a jejich děti. Jsou to například, volnočasové aktivity – tvořivé, sportovní, hudební, tak i výchovné i vzdělávací aktivity, rekvalifikace a jiné aktivity. Maminky i děti mohou nalézat nové přátele, mohou být navzájem nápomocni radou a výměnou zkušeností.

Rodinná a mateřská centra byla zakládána na dobrovolnosti maminek na mateřské či rodičovské dovolené, a to na principu svépomoci s cílem poskytovat otevřenost a solidaritu v každodenním setkávání, vzniku společenství a vzájemného sdílení. Toto společenství napomáhá maminkám vyjít z domácí izolace, posilovat jejich sebevědomí. Dále přispívá k prevenci sociálního vyloučení a začlenění do společnosti, i v podpoře komunikačních dovedností.¹⁹ Každé centrum má však svoje specifika podle toho, kdo centrum zakládá a jaké maminky se zde scházejí a co preferují.

Některá mateřská a rodinná centra si ve svém programu kladou za cíl, pohodu a bezpečí pro rodiče i děti. Pro koordinátorky centra je důležité, aby ke svým klientům byly přátelské a ochotné podat pomocnou ruku a tím vytvářet rodinné a přátelské prostředí. Zaměřují se na výchovně-vzdělávací programy, které například pomáhají manželským či partnerským párům v době, kdy čekají své první nebo další miminko. Jak uvádí Matějček,²⁰ je mnoho informací, které mladí rodiče neznají, a je potřeba se na příchod dítěte připravit i vnitřně, jelikož výchova dítěte začíná už před narozením. Proto jsou některé programy zaměřeny

¹⁸YMCA v české republice. Dále citované z: [Http://www.ymca.cz/programy/materska-centra/](http://www.ymca.cz/programy/materska-centra/).

¹⁹ YMCA. *YMCA v české republice*. Dále citované z: [Http://www.ymca.cz/programy/materska-centra/](http://www.ymca.cz/programy/materska-centra/).

²⁰ MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. 2. vyd. Praha: Avicenum, 1989. s. 329. ISBN 08-056-89.

jak na fyzický příchod dítěte, - předporodní kurzy, a besedy na výchovu po porodu. Jiná centra více preferují volnočasové aktivity, kde už se rodiče se svými dětmi učí, jak s nimi pracovat, jak je učit rozvíjení hrubé či jemné motoriky, která je velmi důležitá pro správný vývoj a rozvoj dítěte v předškolním věku.²¹

V některých centrech se zaměřují na mezigenerační soužití v rodinách a na soužití rodiny vůbec. Pořádají rodinné akce, společné výlety, akce, které se během roku zaměřují k nějakým událostem nebo svátkům, například den dětí, akce ke dni matek nebo otců. Patří sem i karnevaly, zahradní slavnosti a jiné akce, které stmelují rodinu.

2.2 Výchovně-vzdělávací programy v České republice

Výchovně-vzdělávací program je osnova, která definuje, jak má být popsán a realizován výchovně-vzdělávací proces. Mezi výchovně-vzdělávací programy (dále jen VVP) v České republice, patří VVP, které vznikly například na základě Školských vzdělávacích programů (ŠVP), a to pod Národním ústavem pro vzdělávání (NÚV), který vznikl v České republice v roce 2011, sloučením Národního ústavu odborného vzdělávání a Výzkumného ústavu pedagogického v Praze a Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky. NÚV má za úkol všestranně napomáhat k rozvoji a vzdělávání pedagogických pracovníků.

V dnešní době žije kolem nás mnoho lidí, kteří jsou různými způsoby znevýhodněni, proto se NÚV zabývá tímto problémem a snaží se o rovný přístup ve vzdělání pro tyto žáky na základě potřebného poradenství.

Vzdělávání však není jediným aspektem, kterým se NÚV zabývá. Objevuje se zde i výchovný aspekt, který jde ruku v ruce spolu se vzděláváním, a proto vzniklo pedagogicko – psychologické a výchovné poradenství. Utváří primární prevenci proti rizikovému chování a nachází cestu, jak zlepšit systém těchto služeb.²²

Další výchovně-vzdělávací programy v České republice jsou volnočasové aktivity v různých neziskových zařízeních. Do volnočasových aktivit můžeme řadit všechny

²¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

²² NÚV. *Národní ústav pro vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vse-o-nuv>.

služby, které jsou využívány mimo školní docházku a zaměstnání. Na úrovni samosprávy patří do volnočasových aktivit veškeré sportovní vyžití, zájmové kroužky, školní družiny a kluby, domy pro děti a mládež. Do těchto kategorií patří i činnosti rodinných a mateřských center a dalších neziskových organizací pro rodiny, děti a mládež. Dále jsou zde zařazeny i aktivity pro seniory, mohou to být např. kluby důchodců, kde se organizují různé výlety a besedy.²³

Výchovně-vzdělávací programy v oblasti volnočasových aktivit jsou realizovány například jako:

- **školní družiny** se zaměřují na práci s dětmi prvního stupně základních škol. Mají funkce výchovné, zdravotní a velký význam má i sociální poslání. Výchovné činnosti se orientují na zájmové činnosti, které jsou velmi pestré vzhledem k všestrannosti zájmů dětí této věkové kategorii a uspokojují jejich pohybové potřeby.
- **Střediska pro volný čas dětí a mládeže** tvoří například domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností, zaměřují se především na realizaci specializovaných zájmových činností pod odborným pedagogickým vedením. Probíhají zde kroužky – výtvarné, hudební, sportovní, naučné, pořádají různé letní pobytové a příměstské tábory.
- **základní umělecké školy** poskytují v esteticko-výchovné oblasti pro děti a mládež obory hudební, hudebně-pohybové, výtvarné a literálně-dramatické.

Kromě uvedených typů zařízení se na volnočasových aktivitách pro děti a mládež podílí i mnoho jiných subjektů. Jedná se o občanská sdružení, tělovýchovné a sportovní organizace, kulturní a osvětová zařízení.

Svoji činnost po roce 1989, zaměřenou na výchovu dětí a mládeže, mohly rozšířit i církve a náboženská společenství. Příkladem jsou salesiánská střediska mládeže, Kolpingovo dílo

²³ KRAJ VYSOČINA. *Koncepce rodinné politiky kraje vysočina na období 2012 – 2016. 3 Zabezpečení regionální rodinné politiky v národním kontextu.* s. 24, 25. Dostupné z: <http://www.spov.org/data/files/kraj-vysocina-koncepce-rodinne-politiky-2012-2016.pdf>

České republiky a skautské oddíly, které realizují výchovu v duchu křesťanských myšlenek.²⁴

2.2.1 Vznik mateřských a rodinných center v ČR

„Nejdříve to byla jen myšlenka, která vznikla na základě dlouholetých zkušeností práce s rodinami,“ uvádí Rut Kolínská.²⁵ Netrvalo však dlouho a myšlenka se brzy stala skutečností. V roce 1992 se prvním místem setkávání staly prostory občanského sdružení YMCA v Praze, která má velký podíl na šíření myšlenek mateřských center. YMCA se také brzy stala místem, kde se setkávaly i jiné ženy - maminky, které měly zájem o založení mateřského centra u nich v místě bydliště.²⁶

Dnes mají rodinná a mateřská centra převážně charakter profesionální, jelikož maminky, kterým skončila rodičovská dovolená, musely tato centra opustit a někdy se nenašly jiné, které by se dobrovolně ujaly činnosti. Další fungování některých center tak bylo ohroženo, aby i nadále mohlo pokračovat ve své činnosti. Některá se pak přetřansformovala a nová už vznikala jako občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, pod křesťanskými organizacemi či hnutími nebo pod záštitou jiných organizací.

Rodinná a mateřská centra nejsou nijak legislativně ukotvena, a proto jejich výchovně-vzdělávací program je na volné bázi. Spadá však do koncepce prorodinné politiky, dávající těmto centrům širokou možnost působení. Jediným omezením těmto centrům jsou finanční zdroje, které je možné získat jedině cestou dotací, grantů a sponzorských darů.²⁷

Mateřských a rodinných center po celé republice stále přibývalo a na základě toho bylo svoláno valné shromáždění, kde vznikla myšlenka na sdružení center. Dnes je to občanské sdružení s názvem „Síť mateřských center.“²⁸ Síť mateřských center pracuje samostatně od roku 2002 a sdružuje kolem 300 mateřských a rodinných center po celé České republice, je zapojena do mezinárodních struktur, spolupracuje se státními a neziskovými

²⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002, 231 s.

²⁵ KOLÍNSKÁ, Rút. *Mateřská centra*. 1995. vyd. Praha: Pražské matky, 1995. s. 18.

²⁶ YMCA. *YMCA v české republice*. Dále citované z: <http://www.ymca.cz/programy/materska-centra/>.

²⁷ MPSV. *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.

²⁸ SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER. *Úkoly sítě mateřských center*. Dostupné z: <http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/ukoly-site-mc-v-cr/>.

organizacemi. Zprostředkovává vzdělávací aktivity pro koordinátorky center, pomáhá jim s radami, jak zakládat nebo vést mateřská či rodičovská centra. Mimo jiné také nabízí zprostředkování poradenství v oblasti rodiny a zapojuje se do podpory projektů prorodinné politiky.²⁹

2.2.2 Současné legislativní vymezení rodinné politiky v ČR

Koncepce rodinné politiky je vymezena v dokumentu Národní koncepce rodinné politiky vydané Ministerstvem práce a sociálních věcí a to od roku 2005. Národní koncepce rodinné politiky byla schválena usnesením vlády České republiky č. 1305. Rodinná politika představuje souhrn aktivit a opatření na podporu rodiny. Zasahuje do mnoha oblastí veřejného života společnosti, a to do školství, zdravotnictví, bydlení, infrastruktury a jiných oblastí.

Rodinná politika nepřebírá role a nezasahuje do vnitřního života rodin, soustřeďuje se pouze na jejich podporu ve výkonu jejich přirozených funkcí. Respektuje autonomii a schopnost rodin se samostatně rozhodovat. Pamatuje na potřeby rodin v konkrétních situacích a na všechny jejich vývojové životní fáze.³⁰

V současnosti rodinná politika podporuje a zaměřuje se na tyto oblasti:³¹

- služby pro rodiny
- finanční podpora rodiny a bydlení
- finanční a nefinanční podpora rodičovské péče o děti
- podpora rodičovství a rodinné soudržnosti
- slučitelnost profesí a rodinných rolí
- rodina a systém vzdělávání
- rodina a systém zdravotní péče
- rodina se specifickými potřebami

²⁹ PRAVÁ PRAHA. *Portál pro pražany a jejich příznivce*. Dostupné z: <http://www.pravapraha.cz/cs/clanek/sit-materskych-center-pomaha-nejen-rodina>

³⁰ MPSV. *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008. ISBN 978-80-86878-82-9

³¹ MPSV. *Národní koncepce rodinné politiky*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf.

- podpora rodiny na úrovni krajů a obcí

V rodinné politice byly stanoveny cíle, kterými se snaží společnost vytvářet prostředí, které by bylo přátelské pro rodiny. Snaží se o to jak legislativní, tak i nelegislativní cestou:³²

- usiluje o odstranění překážek, kterými jsou rodiny vystaveny a ohrožovány
- vytváří podmínky pro fungování rodin a všestranně je podporuje
- posiluje vlastní zodpovědnost rodičů a členů rodin navzájem
- posiluje vědomí rodinných hodnot v celé společnosti
- posiluje sociální a ekonomickou soběstačnost, mezigenerační solidaritu soudržnost rodin

K dosažení těchto cílů je zapotřebí, aby se k jejich realizaci zapojilo co nejvíce příslušných aktérů a institucionálně ji zajistili ve více rovinách. V České republice institucionální zabezpečení prorodinné politiky existuje pouze na ústřední úrovni. V rámci Ministerstva práce a sociálních věcí se jí zabývá odbor rodiny a dávkových systémů.

Dalším cílem rodinné politiky je potřeba zapojit další aktéry - orgány státní správy a samosprávy i na místní úrovni. Dále je potřeba, aby se do rodinné politiky zapojily občanský a komerční sektor, sociální partneři, odborníci, média, občanská veřejnost a v neposlední řadě i samotné rodiny.³³

Jelikož se dnešní rodina potýká s mnohými problémy, na které je sama, snaží se na její potřeby reagovat na místní úrovni jak státní, tak i nestátní neziskové organizace. Významnou roli zde hrají na jedné straně sociální služby poskytované podle Zákona č.108/2006 Sb. O sociálních službách. Tyto sociální služby nabízí spektrum služeb pro naplňování specifických potřeb rodin, které mohou být neúplné, s více dětmi, rodiny se členem se zdravotním postižením. Také jsou to rodiny v systému náhradní rodinné péče, rodiny romské a rodiny přistěhovalců.³⁴

Na druhé straně jsou zde služby na podporu fungující rodiny, které mají preventivní a podpůrný charakter. Jsou to například zařízení denní péče o děti do 6 let, rodinná

³² MPSV. *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008.

³³ MPSV. *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.

³⁴ MPSV. *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.

a mateřská centra, centra pro rodiny, rodinné a manželské poradny, volnočasová centra a další instituce. Tyto služby však nejsou nijak legislativně ukotveny, proto mají na krajské úrovni nevýhodné pozice pro získávání finančních prostředků.

Pro rodinnou politiku je velmi důležité, aby se jí zabývaly kraje a obce na regionální úrovni a to proto, že znají lépe a blíže potřeby rodin a místní podmínky, které jsou v každém regionu v něčem jiné. Například pracovní příležitosti, bydlení, životní podmínky, kultura.

Hlavním cílem regionální rodinné politiky je na úrovni krajů a obcí vytvářet příznivé podmínky na fungování a vznik rodin, to je prostředí přátelské rodině, aby vzniklá opatření spočívala ve finanční podpoře rodiny, tak i v podpoře služeb pro rodiny, vzdělávacích a osvětových aktivit, společenských a kulturních akcí, dostupného bydlení aj.³⁵

Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi ve Žďáře nad Sázavou spadá do Kraje Vysočina. Mezi hlavní priority Kraje Vysočina patří podpora rodin. Hlavním cílem prorodinné politiky Kraje Vysočina je průřezově podporovat vznik a zachování funkčních rodin, vytváření vhodných podmínek pro rodiny. U mladé generace vytváří vědomí hodnoty rodiny prostřednictvím výchovy k partnerství, manželství a rodičovství a odpovědnost za stabilitu rodiny a její funkčnost.

V popředí zájmu stojí tyto oblasti:

- podpora vytváření vhodných socioekonomických podmínek pro fungování rodin
- podpora sladování pracovního a rodinného života
- podpora žádoucích funkcí rodiny včetně podpory služeb pro rodiny
- podpora prostředí přátelské rodině, podpora aktérů rodinné politiky
- medializace a propagace témat rodinné politiky³⁶

Rodinná politika Kraje Vysočina by měla být provázána s těmito oblastmi:

- nejvýznamnější v této oblasti je školství, které do života rodin zasahuje v několika fázích. Patří sem mateřské, základní a střední školy. Další oblastí jsou volnočasové aktivity, za jejichž základ na úrovni samosprávy jsou vnímány zájmové kroužky,

³⁵ MPSV. *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008.

³⁶ KRAJ VYSOČINA. *Prorodinná politika*. Dostupné z: [Http://www.kr-vysocina.cz/prorodinna-politika/ds-302528](http://www.kr-vysocina.cz/prorodinna-politika/ds-302528).

sportovní využití, školní družiny, domovy dětí a mládeže a také prázdninové tábory.

- neméně významnou neziskovou organizací pro rodinnou politiku je činnost mateřských a rodinných center. Mateřská centra se zaměřují především na rodiny s malými dětmi a sdružují se do Sítě mateřských center, kde pro ně zajišťují programy. Rodinná centra jsou pak více zaměřena na celé rodiny a jejich vývojové fáze. Není neobvyklé, že mateřská a rodinná centra jsou úzce svázaná s církvemi.³⁷

³⁷ KRAJ VYSOČINA. *Koncepce rodinné politiky Kraje Vysočina na období 2012 – 2016*. Dostupné z: <http://www.spov.org/data/files/kraj-vysocina-koncepce-rodinne-politiky-2012-2016.pdf>. s. 24, 25.

3 SOCIÁLNÍ PEDAGOG JAKO MANAŽER A REALIZÁTOR VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

V této kapitole se chci zaměřit více na profesi sociálního pedagoga, jeho uplatnění v zaměstnání, jaké jsou požadavky na výkon profese a jeli možné jeho uplatnění i v rodinných a mateřských centrech. Dále se chci zamyslet, jaké možnosti má sociální pedagog při vytváření výchovně-vzdělávacího programu v rodinném centru Kopretina.

3.1 Pozice sociálního pedagoga dle národního katalogu povolání

Obor „Sociální pedagogika“ se zaměřuje na sociálně výchovnou činnost. I přesto, že se Sociální pedagogika, která je oborem akreditovaným, studuje jak na vysokých školách, tak i na vyšších odborných školách, není termín sociální pedagog oficiálně zakotven v žádném dokumentu, i když tato profese je v dnešní době velmi aktuální.³⁸

Profese sociálního pedagoga je v České republice tzv. v plenkách, jelikož v katalogu profesí stále ještě schází. V seznamu povolání, který se nachází v příloze nařízení vlády č.222/2010 Sb. v katalogu veřejných prací ve veřejných službách a správě, si můžeme najít v tabulce názvy oblastí pro různá povolání. Profese Sociální pedagog se nenachází ani v díle Sociální služby, kde najdeme profesi sociální pracovník a jim podobné, nenajdeme ho ani v díle Výchova a vzdělávání, kde najdeme příbuznou profesi jako je vychovatel, speciální pedagog nebo pedagog volného času.³⁹

V praxi je profese sociálního pedagoga velmi blízká profesi učitele, vychovatele, psychoterapeuta, psychologa, metodika prevence, ale tyto profese nelze sociálním pedagogem nahradit. Protože je sociální pedagogika řazena mezi obory, které jsou charakterizovány jako pomáhající profese, má sociální pedagog velice široké pole působnosti, a to hned v několika věkových i sociálních skupinách. Může se uplatnit jako vychovatel a pomocník při práci s rodinami a jejich dětmi, mezi dětmi, mládeží,

³⁸KRAUS, Blahoslav. *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007: Sociální pedagogika v praxi*. In: Brno: BonnyPressBrno, 2007.

³⁹Příloha k nařízení vlády č. 222/2010 Sb. *Katalog prací ve veřejných službách a správě*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8980/Katalog_praci_UZ_1_10_2010.pdf

dospělými, seniory a v neposlední řadě ve školských, sociálních zařízeních, nízkoprahových i ve spoustě neziskových a církevních organizacích.⁴⁰

3.2 Požadavky na výkon profese sociálního pedagoga

Sociální pedagog je pomáhající profesí. Má však uplatnění v různých oblastech a jeho vymezení kompetencí je poměrně složité. Požadavky, které jsou kladeny na sociálního pedagoga, který řeší různé problémy, v různých oblastech, by měla být kvalita a odbornost.

Podle Krause jsou pro sociálního pedagoga nejdůležitější hlediska psychologická a sociologická:⁴¹

- **psychologickým aspektem** je individuální charakteristika a osobnostní předpoklady sociálního pedagoga pro úspěšný výkon jeho profese,
- **sociologický aspekt** zahrnuje problematiku společensko-ekonomickou, kulturní a politickou, podmíněnou vznikem, významem a působením profese. Středem zájmu jsou vztahy, ovlivňující přípravu na toto povolání a také společenské souvislosti, které naplňuje v praxi.

Bakošová uvádí,⁴² že sociální pedagog by měl mít především osobnostní předpoklad k tomu, aby mohl pracovat s dětmi a mládeží i s ostatními generačními skupinami. Měl by si umět poradit pracovat s těmito sociálními skupinami i v náročných výchovných situacích. K těmto osobnostním předpokladům patří například porozumění, laskavost, projevování empatií, umění naslouchat, efektivně komunikovat, umět poskytnout podporu a pomoc.

Dalšími předpoklady pro profesi sociálního pedagoga jsou podle Bakošové všeobecné cílové požadavky, ke kterým patří odborné znalosti, a to o výchově, didaktické, pedagogické, sociálně-pedagogické, etické, psychologické a jiné znalosti, které by měl získat jako absolvent sociální pedagogiky. Dalším faktorem je odborná způsobilost, ke které patří například sociální a komunikační schopnosti, pak také

⁴⁰ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. a.s., 2012. s. 73.

⁴¹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky* 2. vyd. Praha: Portál, 2014. s. 197,198

⁴² BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociální pedagogika jako životná pomoc*. 2008. vyd. public promotion, s. r. o., 2008. s. 198

profesionální a morální postoje a v neposlední řadě by se měl sociální pedagog i nadále vzdělávat a měl by umět aplikovat teoretické poznatky v praxi.⁴³

Konkrétní cílové požadavky, které klade Bakošová na profesi sociálního pedagoga by měly být znalosti, schopnosti organizovat, plánovat, metodicky a koncepčně vést sociálně pedagogickou práci. Důležitá je kooperace jak s klienty, tak i se spolupracovníky, schopnost rozhodovat, přijímat a vykonávat rozhodnutí v souladu s individuálními a společenskými potřebami. Měl by mít manažerské schopnosti v řídicí, metodické i koncepční práci. Neměl by zapomínat ani na sebe, a proto by měl porozumět svým právům, chránit je a respektovat, aby zároveň neohrožoval práva jiných lidí a to jak jejich kultur, etnik nebo náboženského vyznání.

Hroncová, Špánik, Matula, Kraus a další autoři se shodli v názoru, že sociální pedagog je odborník, který má široké pole působnosti a může se uplatnit ve více rezortech - například v rezortu práce, sociálních věcí a rodiny – v práci s rodinou při nedostatečné rodinné výchově, kdy dochází k zanedbávání, týrání nebo zneužívání dětí, v rozvodových a po rozvodových situacích, při přípravě rodin na náhradní rodinnou péči a jiných krizových situacích. Dalším resortem je školství, kde může sociální pedagog působit v mateřských školách v oblasti výchovně vzdělávací a sociální činnosti, dále také může působit při volnočasových aktivitách, jako jsou školní kluby, domovy mládeže, zájmové kroužky. Dále na základních školách jako sociální pedagog, a také v pedagogicko-psychologických poradnách. Už jen vyjmenuji, že sem patří také rezort zdravotnictví, vnitra, spravedlnosti, rezort kultury a jiné oblasti, všude tam se sociální pedagog může uplatnit.⁴⁴

⁴³ BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 2008. vyd. public promotion, s. r. o., 2008. str. 198.

⁴⁴ BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 2008. vyd. public promotion, s. r. o., 2008. str. 199 – 201.

3.3 Kompetence sociálního pedagoga a jeho uplatnění v mateřských a rodinných centrech

Sociální pedagog je odborník, který se zaměřuje na práci s dětmi, mládeží, rodiči, problémovými skupinami, pomáhá jim prostřednictvím výchovy, vzdělávání, poradenství a také se zaměřuje na prevenci. Svoje teoretická poznání by měl umět převést do praxe. Aby mohl vykonávat odbornou práci, musí splňovat určitá kritéria a mít určité kompetence ke své práci. Kompetence sociálního pedagoga podle Bakošové,⁴⁵ jsou kompetence edukační, kompetence převýchovy, prevence, poradenské kompetence a kompetence managementu.

- Kompetence edukační – výchovně vzdělávací

Na základě této kompetence sociální pedagog vede člověka v jeho osobním růstu. Snaží se podporovat a rozvíjet jeho osobnostní a kladné vlastnosti, například – lidskost, úctu, všímavost, empatie. Při delším setkávání poznává, co který jedinec potřebuje, pomáhá mu a vede na jeho cestě. Do této kompetence patří také sebevýchova a sebevzdělávání.

Sebevýchova je pro sociálního pedagoga velmi důležitá, aby sám mohl působit na poznávání osobností prostřednictvím výchovy. V sebevýchově dochází k vlastnímu poznání, přijímá svoje nedostatky, je trpělivý a vytrvalý. Má být příkladem pro druhé a snažit se zvládat nedostatky, které jsou překážkou k sebevýchově.

Sebevzdělávání vychází z vnitřních potřeb. Sociální pedagog má mít všeobecné i specifické poznatky, které potřebuje pro svoji činnost. Podporuje sebevzdělávání nejen u sebe, ale vyžaduje sebevzdělávání i u svých kolegů, u dětí a mládeže, kterým pomáhá.

- Kompetence převýchovy

Sociální pedagog, aby byl schopným vychovatelem a uměl řešit různé problémové situace jako oblast mravní, sociální a emocionální narušenosti, kriminální činy, drogové nebo jiné závislosti, má být na tuto kompetenci převýchovy odborně připravený, a to z pedagogického hlediska, ze speciální pedagogiky a psychologie osobnosti. Proces

⁴⁵ BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 2008. vyd. public promotion, s. r. o., 2008. str. 193 – 195.

převýchovy je časově náročný, proto by osobnost sociálního pedagoga měla mít předpoklady jako je trpělivost, pevná vůle, důvěra a důslednost.

- Kompetence prevence

Sociální pedagog se může věnovat prevenci univerzální nebo sekundární. Prevence znamená předcházení, zamezení nebo minimalizování problémů.

Univerzální prevence - jejím cílem je vytvořit ve společnosti atmosféru přijetí a pochopení problémů. Může to být například postoj neboli chování k národnostním menšinám, k romskému etniku, k bezdomovcům, k dětem z ulice, k dětem z dětských domovů, ke svobodným matkám. Aby byla veřejnost dostatečně informovaná a poučená, je možné informace poskytovat pomocí osvěty, letáků, poskytování přímých informací či ukázek nebo samotné práci v komunitě.

Sekundární prevence – je zaměřená na úzký okruh mladých lidí, kterým je potřeba ukázat, jaké jsou pozitivní vzory chování. Jejich naučené vzory, odpozorované především v rodinách nebo v prostředí vrstevníků, je potřeba přetvářet.

- Kompetence poradenské

Sociálně-pedagogické poradenství vychází ze dvou hledisek:

- ze širších, psychologických koncepcí, jak uvádí Drápela, Hrabal. Důležité je, aby si klienti uvědomili, jaké jsou jejich životní cíle. Snažili se o lepší sebepoznání a zjistili, v čem spočívá jejich problém a jak je možné jej reálně řešit.
- z pedagogických teorií, výchovných situací a výchovných nedostatků, které se vyskytují v souvislosti s dětmi, mládeží a jejich rodiči. Prostřednictvím odborného poradce – sociálního pedagoga se snaží najít takovou formu pomoci, která jim pomůže zorientovat se v jejich vlastní životní situaci.

- Kompetence managementu

Dítě, které pochází z nevhodného sociálního prostředí, potřebuje odbornou konzultaci například u psychiatra, speciálního nebo sociálního pedagoga. Úřady mnohdy řeší problémy právě bez odborných vyšetření. Chybí odborník, který by takovou činnost řídil, koordinoval a domlouval setkání různých specialistů. Tuto funkci by právě na úřadech mohl zastávat sociální pedagog.

Dalšími kompetencemi sociálního pedagoga, které uvádí Kraus, jsou pracovní činnosti velmi široké a pestré. Tyto činnosti vyžadují vysokou kreativní aktivitu. Sociální pedagog může tedy působit ještě v dalších oblastech:

- výchovné působení ve volném čase – nabízí se hodnotné volnočasové aktivity
- poradenská činnost, která je vykonávána na základě diagnostiky a sociální analýzy problému, výchovného prostředí nebo životní situace, ve které se vychovávaný právě nachází
- resocializační a reedukační péče, terénní práce

Činnosti sociálního pedagoga jsou převážně zaměřené na děti a mládež. Klienty se však stávají i dospělí a senioři. Při této práci je důležitá spolupráce s rodiči, s pedagogickými pracovníky, sociálními pracovníky a jinými odborníky. Z uvedených činností vyplývá, že sociální pedagog musí disponovat určitými kompetencemi, které splňují požadavky a zahrnují v sobě určitou výbavu vědomostí, praktické sociální dovednosti a určitou profesionálně-etickou identitu.⁴⁶

Jednou z důležitých kompetencí sociálního pedagoga, jak uvádí Bakošová, jsou také sociální kompetence. Zaměřuje se na rozvoj sociálnosti. Nejdůležitějším socializačním činitelem je na prvním místě rodina a na druhém je to škola. Odborníci ale vnímají dnešní situaci, že tyto instituce neplní svoje výchovné poslání. Proto nastupuje sociální pedagogika, která si v tomto tisíciletí hledá svoje uplatnění. Hledá si uplatnění přes prostředí rodiny, školy, volného času, institucí neformálního vzdělávání, přes prostředí církve, osvěty a médií. Sociální práce s rodinou, orientovaná na sociálně-výchovnou činnost, je na velmi nízké úrovni. Instituce, které se zaměřují na pomoc rodině, jsou například poradenská centra a ta se spíše zaměřují na administrativní pomoc než na pomoc konkrétní, kterou jednotliví členové rodiny potřebují. Právě mateřská a rodinná centra jsou těmi institucemi, které plní funkci socializace, nabízí plnohodnotné využití volného času a poradenství ve výchově pro rodiny s dětmi. Tato skupina, navštěvující mateřská a rodičovská centra, je velmi úzce zaměřená na rodiny s dětmi předškolního věku.⁴⁷

⁴⁶ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky* 2. vyd. Praha: Portál, 2014. s. 199, 200.

⁴⁷ BAKOŠOVÁ, Zlatica. A. KOL. *Teórie sociálnej pedagogiky: Edukačné, sociálne a komunikačné aspekty*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská pedagogická spoločnosť SAV, 2011. s. 27.

Časem ale vyplynulo z potřeb i jiných věkových a sociálních skupin potřebnost těchto center. Proto se pomalu rozšiřuje i jejich působnost na tyto skupiny, kterými jsou například děti školního věku – vedení příměstských táborů a jiných volnočasových aktivit. Další skupinou jsou i senioři - prarodiče, kteří navštěvují centra nejen se svými rodinami.

Z výše uvedených kompetencí tedy vyplývá, že sociální pedagog pracuje s dětmi, rodiči i seniory. Jelikož mateřská a rodinná centra navštěvuje tato sociální skupina, sociální pedagog by se zde určitě uplatnil v oblasti prevence, jako manažer i vychovatel.

3.4 Manažerské kompetence sociálního pedagoga při tvorbě výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina

Kraus uvádí,⁴⁸ že sociální pedagog se věnuje organizačním a manažerským aktivitám, vytváří koncepce, může se podílet i na realizaci projektů nebo tvorbě metodických materiálů. Jelikož centrum Kopretina vytváří tyto výše uvedené aktivity, můžeme říci, že i zde má sociální pedagog své uplatnění v celém rozsahu popsaných činností a dále se může podílet na tvorbě výchovně-vzdělávacích programů.

Pasport Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi

Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi (dále jen „centrum Kopretina“) je jedno ze zařízení Oblastní charity ve Žďáře nad Sázavou. Je to centrum, které je místem setkávání, jak už má v názvu, nejen rodičů a dětí, ale celých rodin, ať už mají jakýkoliv věk, nebo se nachází v různých životních situacích. Probíhají zde různé výchovně-vzdělávací aktivity na zvyšování rodičovských kompetencí, a to formou besed a poradenství. Dostává se jim i mnoho praktických rad ze strany pracovníků centra - koordinátorek, které je při těchto aktivitách doprovázejí.⁴⁹

Pracovnice centra Kopretina i jiných mateřských či rodičovských center nemusí mít podle legislativy odborná vzdělání. Stačí vzdělání, která jim poskytují akreditované kurzy nebo osvědčení. Na odborné práce, jako jsou besedy o výchově dětí, finanční gramotnost,

⁴⁸ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky* 2. vyd. Praha: Portál, 2014. str. 199, 200

⁴⁹ OBLASTNÍ CHARITA ŽĎÁR NAD SÁZAVOU. *Zařízení Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi*. Dostupné z: <http://zdar.charita.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/kopretina-centrum-pro-rodice-s-detmi/>.

krize rodiny i jiné podobné programy, jsou zváni odborníci, například psychologové nebo speciální pedagogové.

Do centra Kopretina přicházejí rodiče, kteří jsou na mateřské či rodičovské dovolené. Je to období, kdy rodiče zůstávají doma sami se svými dětmi a informace o okolním dění ve světě získávají zprostředkovaně přes média nebo své blízké. Protože jsou na rodičovské dovolené většinou maminky, budeme tedy hovořit o maminkách. Maminky se po delší době, kdy zůstávají doma, stávají izolovanými od okolního světa a někdy mají pocit osamocení a opuštěnosti, neinformovanosti – v takovémto případě můžeme hovořit o izolaci a sociálním vyloučením. Jejich komunikace se odehrává v rovině jejich dítěte a ztrácí i kontakt se svojí profesí. Pro tyto maminky je centrum Kopretina záchranou ve smyslu, že se mohou dovědět mnoho zajímavých informací, které jim pomohou nahlížet na jejich situaci poněkud z jiného pohledu, že mateřství, neboli mateřská či rodičovská dovolená pro ně naopak mohou být přínosem. Stává se však, že tyto maminky řeší také jiné problémy, které je potkávají během jejich rodičovské dovolené, a to je vztah s partnerem, výchova starších dětí, finanční záležitosti, vztahy s prarodiči, bydlení a jiné rodinné problémy.

Rodinná a mateřská centra mají mimo jiné preventivní charakter. Sociální pedagog by v centru Kopretina i v jiných rodinných či mateřských centrech našel své uplatnění. Volnočasové aktivity jsou zcela jistě ty aktivity, které do těchto center patří a rodiče je vyhledávají. Tento segment aktivit centra se neustále rozšiřuje. Zavedení nových aktivit je metodicky, organizačně a personálně náročné. Uplatnění sociálního pedagoga, jehož náplní je také práce s rodinami, které se nemusí nutně nacházet v tíživé životní situaci, se jeví ideálním řešením. Důležitá je pro tyto rodiny prevence, a předcházení patologickým jevům. Jelikož je velmi úzká cesta k tomu, aby se některé rodiny dostaly do tíživých životních situací. Odborná pomoc je pak na místě.⁵⁰

⁵⁰ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing. a.s., 2012. s. 75.

4 SOCIÁLNĚ-VÝCHOVNÁ ČINNOST SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V RODINNÝCH CENTRECH

V poslední kapitole teoretické části chci uvést, jaká je cílová skupina pro práci sociálního pedagoga jak obecně, tak cílová skupina v rodinných a mateřských centrech. Podívám se na to, zdali je možné najít některé sociálně výchovné činnosti v rodinných centrech.

4.1 Cílová skupina zájmu sociálního pedagoga

Podle Klímy (1993), se sociální pedagog zaměřuje především na práci s dětmi, mladistvými, na práci s rodinami a marginálními (okrajovými, podružnými) skupinami. Částečně se sociální pedagog také věnuje práci s dospělými a seniory. V rámci sociální pedagogiky však vzhledem k demografickému vývoji společnosti, bude práce s dospělými jako stále častější jev.⁵¹

Jelikož nám jde spíše o činnost sociálního pedagoga v mateřských a rodinných centrech, zaměříme se na práci s rodinami a s jejich dětmi. Jako první podnět, který vede rodiče do těchto center je strávit volný čas se svými dětmi a seznámit se s jinými rodinami. Protože program center nabízí i spoustu besed na různé téma např. o výchově dětí, po čase se maminky rozprávají a postupně se svěřují se svými starostmi.

Sociální pedagog se tedy může zaměřit na práci s rodinou, která může být:

- rodina s jedním dítětem – zde může několik příčin, proč rodiče mají pouze jedno dítě a to mohou být např. zdravotní důvody, neschopnost rodičů zvládnout více dětí, pracovní vytíženost nebo finanční důvody
- rodina starších rodičů – manželství bylo uzavřené ve vyšším věku, proto mají děti déle. Dalším důvodem může být zdravotní vztah, nebo druhý partner. Ve výchově se pak projevují častější chyby jako úzkostlivost, únava, menší trpělivost
- rodina pracovně vytížená - rodiče budují kariéru a tráví mnoho času v zaměstnání. Hlavně ženy jsou nezávislejší a očekávají, že je manželé nahradí ve starosti o domácnost. Muži zase požadují od žen, aby byly dobrými matkami, dobře

⁵¹ LACA, Slavomír. *Úvod do sociální pedagogiky*. 1. vyd. Bratislava: Tlačiareň svidnícka, s.r.o pre VŠZ a SP sv.Alžběty, 2013. ISBN 978-80-893992-56-8. LACA, Slavomír, *Úvod do sociální pedagogiky*, s. 64.

se staraly o domácnost a vynikaly přitom ve své profesi. Pak dochází k nedorozumění a k prvním krizím, kdy nejsou uspokojeny pracovní ani rodinné potřeby

- rodina rozvedených rodičů – rozvod je sice uznávanou formou zániku manželství, trpí však celá rodina, ale nejvíce děti. Jsou tu na jedné straně ztráty majetku, domova, ale především je to citová ztráta. Přináší to mnoho starostí, jako změna bydliště, ztráta zaměstnání, samota, děti mají většinou v péči matky, které se stávají samoživitelkami, což přináší mnoho dalších problémů
- rodina, ve které trpí jeden rodič poruchou osobnosti – je to těžká situace pro druhého z manželů a je to nebezpečné hlavně pro jejich děti. Zde je potřeba vyhledat odbornou pomoc.⁵²

Další cílovou skupinou jsou děti, které mohou vyrůstat právě v těchto výše uvedených problematických rodinách a přináší to mnoho dalších úskalí. Při nedůsledné výchově se mohou z dětí stávat těžko zvládající jedinci. Další problémy jsou například s dětmi, které jsou hyperaktivní, závislí na rodičích, špatně mluví, a nebo jsou to děti s hendikepem. Řešení těchto problémů se však opět dotýká rodin.

4.2. Sociálně-výchovné činnosti v rodinných centrech

Pro cílovou skupinu, která využívá služeb mateřských a rodinných center, kterou jsme si definovali v předchozí kapitole, můžeme nabídnout širokou škálu sociálně-výchovných činností. Tyto činnosti, vychází z kompetencí sociálního pedagoga a jsou to:

- edukační činnosti
- preventivní činnosti
- manažerské činnosti
- pracovní činnosti
- poradenské činnosti
- sociální činnosti

⁵² BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 2008. vyd. public promotion, s. r. o., 2008. s. 113 – 120.

V rodinných a mateřských centrech pracují koordinátoři, kteří se věnují výše uvedeným činnostem. Pro oslovení cílové skupiny mají centra zpracovaný výchovně-vzdělávacím program, který je transparentním popisem jednotlivých cílů, zásad a doplňkových informací. Program zároveň vyjadřuje míru a zaměření edukačních, preventivních, manažerských, pracovních, poradenských a sociální činnosti, které jsou v aplikované podobě v programu popsány a ve svém důsledku napomáhají k naplnění jednotlivých cílů center.

Z výchovně-vzdělávacího programu vychází jednotlivé aktivity center, rodiny si mohou vybírat, jakých školení, workshopů, dílen, či jiné aktivity se zúčastní. Chybí-li v centrech některé aktivity, o které mají rodiny zájem, pak je možné program přizpůsobit a rozšířit, je-li to v možnostech daného centra. Koordinátoři center jsou v kontaktu s odborníky. Na základě jejich doporučení se následně zvolí vhodný způsob, jak s rodinou pracovat.⁵³

⁵³ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 144 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. s. 88.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

5.1 Metodologie výzkumu

Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo analyzovat Výchovně-vzdělávací program Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi (dále jen „centrum Kopretina“) se zaměřením na silné a slabé stránky v sociálně-výchovné oblasti.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou silné a slabé stránky v sociálně-výchovné oblasti výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi?

Díličí výzkumné otázky

Abych si mohla odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, položila jsem si pro obsahovou analýzu dokumentu tyto otázky:

Co považují informanti za významné v sociální oblasti výchovně-vzdělávacího programu?

Co považují informanti za významné ve výchovné oblasti výchovně-vzdělávacího programu?

Co informantům chybí v sociální oblasti výchovně-vzdělávacího programu?

Co informantům chybí ve výchovné oblasti výchovně-vzdělávacího programu?

Metoda sběru dat

Pro můj kvalitativní výzkum jsem realizovala sběr dat metodou obsahová analýza dokumentu Výchovně – vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi. Jako doplňkovou metodu jsem následně využila metodu anketa pro vyhodnocení důležitosti silných a slabých stránek a pro popsání vnějších faktorů - příležitostí a hrozeb včetně popisu jejich důležitosti.

Metoda analýzy dat

Sesbíraná data z obsahové analýza dokumentu jsem analyzovala metodou - otevřeného kódování. Získaná data z otevřeného kódování a z ankety se stala podkladem

pro provedení SWOT analýzy dle Kotlera⁵⁴. Jedná se o metodu analýzy, pomocí které je možno identifikovat silné (ang: Strengths) a slabé (ang: Weaknesses) stránky, příležitosti (ang: Opportunities) a hrozby (ang: Threats) spojené s konkrétním záměrem. Díky této metodě je možné komplexně vyhodnotit daný záměr, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. Jednotlivé kroky výzkumu jsem realizovala v tomto časovém harmonogramu.

Časový harmonogram realizovaného výzkumu

Stanovení základní struktury daného výzkumu	září 2014
Formulace hlavní výzkumné otázky	říjen 2014
Konzultace k realizaci jednotlivých dílčích kroků	říjen 2014 – únor 2015
Zpracování metodologie výzkumu	
- popis metod sběru dat	listopad 2014
- popis metod analýzy dat	prosinec 2014
- popis realizace Steep analýzy	prosinec 2014
- popis realizace Swot analýzy	leden 2015
Realizace vlastního výzkumu	
- obsahová analýza dokumentu	leden 2015
- anketa	únor 2015
- Steep analýza	únor 2015
- Swot analýza	březen 2015
Diskuse o výsledcích výzkumu	březen 2015
Závěr, doporučení do praxe sociální pedagogiky, kontrola zdrojů v seznamu literatury	březen 2015
Vyvázání, odevzdání	duben 2015

Metodologický postup

Jednotlivé metody sběru a analýzy dat jsem podrobně popsala v následujícím textu.

⁵⁴ KOTLER, Philip *Moderní marketing* 1. Vydání Praha: Grada, 2007, str. 1041. ISBN 978-80-247-1545-2

Obsahová analýza dokumentu

*Analýza dokumentů patří k standardní aktivitě v kvalitativním výzkumu.*⁵⁵ V souladu s postupem podle Hendla jsem proces zpracování Výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi realizovala následovně.

Volba analyzovaných dokumentů

Záměrně jsem vybrala dokument Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi především proto, že svým obsahem i zaměřením odpovídá zadání bakalářské práce Možnosti sociálního pedagoga při koncipování výchovně-vzdělávacího programu v Kopretině – centru pro rodiče s dětmi. Tento dokument znám a využívám jej v každodenní práci. Výchovně-vzdělávací program centra Kopretina je základním materiálem, který slouží pro popsání kontaktních informací, provozní doby, poslání, popisu poskytovaných služeb, popisu cílové skupiny, popisu cílů a zásad poskytovaných služeb. Dokument je zveřejněný na webových stránkách Oblastní charity Žďár nad Sázavou⁵⁶ a celý text je uveden v příloze č. 1. Výsledky výzkumu mohou výrazně napomoci ke zkvalitnění tohoto dokumentu. Moje bakalářská práce bude mít určitě nejen teoretický ale i praktický význam a uplatnění v této organizaci.

Dalšími analyzovanými dokumenty byly dokumenty obdobných zařízení, jako jsou mateřská a rodinná centra, dokument o kvantitativním výzkumu pro MF a ČNB z roku 2010 a odborné časopisy. Externí dokumenty jsem vybrala z důvodu popsání dalších slabých stránek, které nejsou ve výchovně-vzdělávacím programu centra Kopretina popsány.

Kvalitativní analýza dat

V prvním kroku kvalitativní analýzy dat *výzkumník provádí otevřené kódování prvním průchodem daty. Lokalizuje při tom témata v textu a přiřazuje jim označení.*⁵⁷ Dokument jsem si k výzkumné analýze nejdříve připravila tak, že jsem si očíslovala stránky 1 až 3. Na levém okraji každé stránky jsem očíslovala řádky od 1 do n. Pozorně jsem četla text a vyznačovala barevnou propiskou pojmy, které měly souvislost s položenými

⁵⁵ HENDL, Jan *Kvalitativní výzkum* 1. vyd. Praha: Portál, 2005, str. 158. ISBN 80-7367-040-2

⁵⁶ OBLASTNÍ CHARITA ŽĎÁR NAD SÁZAVOU [2015]. Dostupné z: <http://zdar.charita.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/kopretina-centrum-pro-rodice-s-detmi>

⁵⁷ HENDL, Jan *Kvalitativní výzkum* 3. vyd. Praha: Portál, 2012, str. 408. ISBN 978-80-262-0219-6

výzkumnými otázkami. Celý text dokumentu jsem cíleně rozkryla do významných pojmů. Označená slova a témata jsou v prostředí výzkumu pojmy, které představují základní jednotky analýzy. Každému pojmu jsem přiřadila kód, např. [r10s2] – Podpora mezigenerační komunikace. První číslo udává řádek „r“ a druhé číslo stránku „s“ analyzovaného dokumentu. Ukázka otevřeného kódování dokumentu je uvedena v příloze č. 2. Jednotlivé pojmy jsem přepsala do tabulky č. 1. – Klady a záporny Výchovně vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi.

Tabulka č. 1 - **Přehled významných pojmů Výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi**

Kód	Přehled významných pojmů
r20s1	Místo – bariérový přístup (vyloučení skupiny klientů)
r1s2	Čas – omezená provozní doba
r8s2	Podpora rodiny
r8s2	Zvyšování rodičovských kompetencí
r8s2	Posílení zodpovědnosti rodičů
r10s2	Prevence proti negativním jevům v rodině
r10s2	Podpora mezigenerační komunikace
r2s3	Poradenství v prorodinné oblasti
r6s3	Podpora mezigeneračních vztahů
r7s3	Akce pro rodiny s dětmi
r14s3	Podporujeme začlenění rodičů po mateřské dovolené do společnosti
r15s3	Zlepšení komunikačních dovedností klientů
r16s3	Posilujeme a podporujeme prohlubování rodinných vztahů
r17s3	Podporujeme setkávání a výměnu zkušeností
r18s3	Podporujeme rozvoj schopností a dovedností klientů
r20s3	Umožňujeme seberealizaci
r20s3	Napomáháme při zvyšování sebedůvěry

Ve druhém kroku kvalitativní analýzy dat dokumentů jsem využila **techniku kontrastu**. Porovnávala jsem polární typy případů. Postupovala jsem následovně:

- a) z významných pojmů jsem seskupila šest kategorií tak, že jsem významné pojmy uvedené v tabulce č. 1 seskupila do abstraktnějších pojmů – kategorií.
- Podpora rodiny
 - Rodičovské kompetence
 - Mezigenerační vztahy
 - Dovednosti klientů
 - Sebedůvěra a seberealizace
 - Místo a čas na setkávání

Ukázka tvorby kategorie

Analyzovaná data → významné pojmy → kategorie.

Kategorie - Podpora rodiny

Kategorie je tvořena těmito významnými pojmy:

- Podpora rodiny (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ – r8s2)
- Prevence proti negativním jevům v rodině (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ - r10s2).

Popis tvorby ostatních jednotlivých kategorií je uveden v příloze č. 3

- b) Kategorie jsem seřadila dle kontrastu významu.

Dle metody kontrastu je kategorie kladná, když:

- je v dokumentu obsažená a kladně přispívá k naplnění hlavních cílů výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina

Dle metody kontrastu je záporná kategorie, když:

- je v dokumentu obsažená, ale kladně nepřispívá k naplnění hlavních cílů výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina
- chybí v dokumentu a přitom je klienty požadovaná

Tabulka č. 2 – Zařazení kategorií dle kontrastu významu (kladné – záporné) v dokumentu

<i>Kladné kategorie</i>
Podpora rodiny
Rodičovské kompetence
Mezigenerační vztahy
Dovednosti klientů
Sebedůvěra a seberealizace
<i>Záporné kategorie</i>
Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)

c) Při analyzování dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina jsem došla k závěru, že mám omezený zdroj informací. Na základě této úvahy jsem do výzkumu zahrnula dokumenty dalších zařízení podobného typu jako jsou mateřská a rodinná centra, dokument o kvantitativním výzkumu pro MF a ČNB z roku 2010 a odborné časopisy. V těchto dokumentech existují aktivity a jejich detailní zpracování, které ve Výchovně-vzdělávacím programu centra Kopretina nejsou zmíněny. Analyzovala jsem dvě další kategorie:

- Řešení problémů klientů
- Finanční kompetence klientů

Tyto kategorie jsou dle této techniky kontrastu vůči zkoumanému dokumentu centra Kopretina chybějící, tudíž patří do záporné kategorie. Výše zmíněné kategorie se staly významnou součástí výzkumu. Zařadila jsem je z pohledu mého zkoumaného dokumentu do záporných kategorií a zapsala do tabulky č. 3. – Zařazení kategorií dle kontrastu významu.

Ukázky tvoření těchto kategorií najdeme v příloze č. 3.

Tabulka č. 3 - Zařazení kategorií dle kontrastu významu (kladné – záporné) v dokumentu s uvedením dalších kategorií z jiných zdrojů

<i>Kladné kategorie</i>
Podpora rodiny
Rodičovské kompetence
Mezigenerační vztahy
Dovednosti klientů
Sebedůvěra a seberealizace
<i>Záporné kategorie</i>
Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)
Řešení problémů klientů
Finanční kompetence klientů

Rozšíření výzkumu

Anketa je šetření, které zkoumá mínění informantů o konkrétním jevu.⁵⁸ Účastníci se do něho zapojují na základě vlastního rozhodnutí, zájmu a aktivity. Anketu jsem realizovala formou anketního lístku, informanti do lístku zapsali významnost silných a slabých stránek a seřadili je od nejdůležitější kategorie po nejméně důležitou kategorii. Dále v anketě měli možnost popsat vnější prostředí – příležitosti a hrozby, které zároveň měli možnost zhodnotit podle jejich významu. Pro popsání vnějšího prostředí jsem informantům zpracovala dle STEEP analýzy⁵⁹ přehled významných faktorů, které jsou návodem pro popsání jednotlivých příležitostí a hrozeb. Nejvýznamnější jev měl vždy číslo 1.

Volba výzkumného souboru pro metodu anketa

⁵⁸ SURVIO. *Slovník pojmů*. Dostupné z: <http://www.survio.com/cs/slovník-pojmu>.

⁵⁹ RVP, *Metodický portál* Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/US/1127/STEP-ANALYZA.html/>

Výzkumný soubor jsem zvolila záměrně. Informanty byli koordinátoři a klienti centra Kopretina, které jsem si vybrala pro doplňkovou metodu anketa k mému výzkumu. Oslovila jsem čtyři koordinátory a tři klienti centra. Do rozhovoru jsem zahrнула koordinátory z různých poboček centra Kopretina, na které se plnění výchovně-vzdělávacího programu také vztahuje. Klienty jsem volila s důrazem na to, aby využívali naše služby více jak dvanáct měsíců a centrum dostatečně dobře znali. Pro zachování anonymity nebudu uvádět jména informantů, ale uvedu je pod označením:

Ko1 až Ko4 - koordinátoři centra Kopretina jsou čtyři. Ko = koordinátor, 1 = pořadí koordinátora.

K11 až K13 - klienti centra Kopretina jsou tři. K1 = klient, 1 = pořadí klienta.

Všichni koordinátoři a klienti s výzkumem ochotně souhlasili.

Uskutečnění ankety

Nejprve jsem vytvořila anketní lístek, který jsem zařadila jako přílohu č. 4. Anketní lístek jsem předtiskla z důvodu dobré čitelnosti na papír formátu A4 a předala sedmi informantům, kteří projevíli zájem o vyplnění ankety z řad koordinátorů a klientů centra Kopretina. Před vyplněním anketního lístku, jsem podala jednotlivým informantům základní informace o prováděném výzkumu, objasnila jednotlivé položky ankety a informovala o způsobu vyplnění anketního lístku. V první části, dle instrukcí v anketě, informanti seřadili kategorie dle důležitosti od nejvýznamnější po méně významné. Jedničku přiřadili nejdůležitější kategorii, nejvyšší číslo přiřadili nejméně důležité kategorii. Všech sedm anketních lístků bylo vyplněno.

Na základě těchto zařazených kategorií jsem zpracovala matici důležitosti silných a slabých stránek dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina a zapsala do tabulky č. 4 – Matice důležitosti silných a slabých stránek dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina.

Tabulka č. 4 - Matice důležitosti silných a slabých stránek dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina podle informantů

Silné stránky	<i>Ko1</i>	<i>Ko2</i>	<i>Ko3</i>	<i>Ko4</i>	<i>Ko</i>	<i>KI1</i>	<i>KI2</i>	<i>KI3</i>	<i>KI</i>	<i>Suma</i>
Podpora rodiny	1	2	1	3	7	1	1	3	5	12
Rodičovské kompetence	3	3	2	1	9	2	3	1	6	15
Mezigenerační vztahy	5	4	3	5	17	5	4	5	14	31
Dovednosti klientů	2	1	5	2	10	3	2	2	7	17
Sebedůvěra a seberealizace	4	5	4	4	17	4	5	4	13	30
Slabé stránky										
Místo a čas na setkávání	1	1	1	2	5	1	1	3	5	10
Řešení problémů klientů	3	2	2	1	8	2	3	2	7	15
Finanční kompetence klientů	2	3	3	3	11	3	2	1	6	17

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že pro koordinátory a klienty (součet jejich odpovědí) byla nejdůležitější silná stránka „Podpora rodiny“, která u odpovědí informantů získala součet dvanáct. Nejméně důležitou silnou stránkou byly hodnoceny „Mezigenerační vztahy“, které u odpovědí informantů získaly součet třicet jedna.

Nejdůležitější slabou stránkou bylo „Místo a čas na setkání“, která u odpovědí informantů získalo součet deset. Nejméně důležitou slabou stránkou byly hodnoceny „Finanční kompetence klientů“, které u odpovědí informantů získaly součet sedmnáct.

Pro přehlednost jsem rozdělila data dle informantů na dvě dílčí tabulky č. 5 a č. 6, kde v tabulce č. 5 – Matice důležitosti silných a slabých stránek podle informantů - koordinátorů centra Kopretina, jsou prezentovány výsledky ankety čtyř koordinátorů (Ko1 až Ko4) a v tabulce č. 6 – Matice důležitosti silných a slabých stránek podle informantů - klientů centra Kopretina, jsou prezentovány výsledky tří klientů (KI1 až KI3).

Tabulka č. 5 - Matice důležitosti silných a slabých stránek podle informantů – koordinátorů centra Kopretina

Silné stránky	Ko1	Ko2	Ko3	Ko4	Suma koordinátor
Podpora rodiny	1	2	1	3	7
Rodičovské kompetence	3	3	2	1	9
Mezigenerační vztahy	5	4	3	5	17
Dovednosti klientů	2	1	5	2	10
Sebedůvěra a seberealizace	4	5	4	4	17
Slabé stránky					
Místo a čas na setkávání	1	1	1	2	5
Řešení problémů klientů	3	2	2	1	8
Finanční kompetence klientů	2	3	3	3	11

Tabulka č. 6 - Matice důležitosti silných a slabých stránek podle informantů – klientů centra Kopretina

Silné stránky	KI1	KI2	KI3	Suma Klient
Podpora rodiny	1	1	3	5
Rodičovské kompetence	2	3	1	6
Mezigenerační vztahy	5	4	5	14
Dovednosti klientů	3	2	2	7
Sebedůvěra a seberealizace	4	5	4	13
Slabé stránky				
Místo a čas na setkávání	1	1	3	5
Řešení problémů klientů	2	3	2	7
Finanční kompetence klientů	3	2	1	6

Z matic jsem zpracovala tabulku č. 7, 8, 9, kde je zohledněno uspořádání kategorií dle důležitosti. Po sečtení přiřazených čísel následují tři tabulky zaměřené na vnitřní prostředí dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretiny.

Tabulka č. 7 - Matice důležitosti silných a slabých stránek dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina seřazených podle informantů.

	Silné stránky	Důležitost
Vnitřní	S1. Podpora rodiny	12
	S2. Rodičovské kompetence	15
	S3. Dovednosti klientů	17
	S4. Sebedůvěra a seberealizace	30
	S5. Mezigenerační vztahy	31
	Slabé stránky	Důležitost
Vnitřní	W1. Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)	12
	W2. Řešení problémů klientů	15
	W3. Finanční kompetence klientů	17

Tabulka č. 8 - Matice silných a slabých stránek seřazených dle důležitosti podle odpovědí informantů - koordinátorů centra Kopretina

	Silné stránky	Důležitost
Vnitřní	S1. Podpora rodiny	7
	S2. Rodičovské kompetence	9
	S3. Dovednosti klientů	10
	S4. Sebedůvěra a seberealizace	17
	S5. Mezigenerační vztahy	17
	Slabé stránky	Důležitost

Vnitřní	W1. Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)	5
	W2. Řešení problémů klientů	8
	W3. Finanční kompetence klientů	11

Tabulka č. 9 - Matice silných a slabých stránek seřazených dle důležitosti podle odpovědí informantů - klientů centra Koptetina

	Silné stránky	Důležitost
Vnitřní	S1. Podpora rodiny	5
	S2. Rodičovské kompetence	6
	S3. Dovednosti klientů	7
	S4. Sebedůvěra a seberealizace	13
	S5. Mezigenerační vztahy	14
	Slabé stránky	Důležitost
Vnitřní	W1. Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)	5
	W3. Finanční kompetence klientů	6
	W2. Řešení problémů klientů	7

V druhé části ankety jsem informanty požádala o volné uvedení jejich názoru na to, jaké jsou podle nich příležitosti a hrozby při koncipování programu v pořadí jejich důležitosti. Číslo jedna přiřadili k nejvýznamnější příležitosti a analogicky číslo jedna přiřadili k nejvýznamnější hrozbě. Z kvalitativní analýzy jejich odpovědí vyšlo devět kategorií - příležitosti a jedenáct kategorií - hrozeb. Vzhledem k tomu, že jednotlivé odpovědi měly obdobný význam, provedla jsem seskupení a obdobné kategorie jsem zahrнула pod společný abstraktní název.

Ukázka tvorby kategorie

Obava ze zajištění finančních prostředků

Kategorie je tvořena pojmy:

- Stát nedostatečně financuje centrum (pojem se vyskytuje v anketě č. 1)
- Finanční politika města, kraje, státu vede k rušení rodinných center (pojem se vyskytuje v anketě č. 3)
- Vláda dostatečně nepodporuje neziskové organizace (pojem se vyskytuje v anketě č. 4)
- Nejisté financování (pojem se vyskytuje v anketě č. 5)
- Peníze ve státě odchází na nesmyslné akce, místo toho aby napomáhaly podpoře rodiny (pojem se vyskytuje v anketě č. 6)

Popis tvorby kategorií příležitostí a hrozeb je uveden v příloze č. 5

Z analýzy tak vznikly následující kategorie:

Příležitosti:

- Veřejností je centrum pozitivně vnímáno
- Nová legislativa umožní pozitivní změnu

Hrozby:

- Obava ze zajištění finančních prostředků
- Politická situace v ČR je nestabilní
- Nové technologie jsou nedostupné
- Demografický vývoj v ČR

Na základě těchto kategorií jsem zpracovala matici důležitosti příležitostí a hrozeb dokumentu, při koncipování Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina. Výsledky jsem pro přehlednost zapsala do tabulky č.10. – Matice důležitosti příležitostí a hrozeb při koncipování Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina.

Tabulka č. 10 - Matice důležitosti příležitostí a hrozeb při koncipování Výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina

	Veřejností je centrum pozitivně vnímáno	Nová legislativa umožní pozitivní změnu	Obava ze zajištění finančních prostředků	Politická situace je nestabilní	Nové technologie jsou nedostupné	Demografický vývoj
Ko1	1	2	1		2	
Ko2		1		1		2
Ko3	1		1		2	
Ko4	1	2	2	1		
KI1			1			
KI2	N		1	2		3
KI3	1	2			1	2

V tabulce č. 10 udává číslo důležitosti, kterou informant přiřadil jednotlivým příležitostem a hrozbám. Číslo jedna označuje kategorii s nejvyšší důležitostí. V anketě byla jedna kategorie neohodnocena z hlediska důležitosti. Této kategorii jsem přiřadila symbol N. Vzhledem k tomu, že jednotliví informanti mají různé příležitosti a hrozby, nelze numericky stanovit nejdůležitější kategorie. Z tohoto důvodu jsem přistoupila k popisu jednotlivých příležitostí a hrozeb a jejich významu v tabulce č. 11 - Popis vnějších stránek centra Kopretina.

Tabulka č. 11 - Popis vnějších stránek centra Kopretina

Příležitosti	Hodnocení příležitostí
W1 Veřejností je centrum pozitivně vnímáno	Informanti dali jednotlivým pojmům, které daná kategorie zastřešuje nejvýznamnější hodnocení. Kategorie je zastoupena pěti pojmy.
W2 Nová legislativa umožní pozitivní změnu	Informanti nedali jednotlivým pojmům, které daná kategorie zastřešuje nejvýznamnější hodnocení. Kategorie je zastoupena čtyřmi pojmy.

Hrozby	Hodnocení hrozeb
T1 Obava ze zajištění finančních prostředků	Informanti dali jednotlivým pojmům, které daná kategorie zastřešuje nejvýznamnější hodnocení. Kategorie je zastoupena pěti pojmy.
T2 Politická situace je nestabilní	Informanti považují dané téma jako velmi důležité. Kategorie je zastoupena třemi pojmy.
T3 Nové technologie jsou nedostupné	Informanti považují dané téma jako důležité. Kategorie je zastoupena třemi pojmy.
T4 Demografický vývoj	Informanti považují dané téma jako méně důležité. Kategorie je zastoupena třemi pojmy.

5.2 Vyhodnocení výzkumu

Z kvalitativní analýzy dokumentu a odpovědí informantů v anketě jsem zjistila tyto skutečnosti, které jsem zpracovala do tabulky č. 12 - SWOT analýza Výchovně vzdělávacího programu centra Kopretina.

Tabulka č. 12 - SWOT analýza Výchovně vzdělávacího programu centra Kopretina

	Silné	Slabé
Vnitřní	S1. Podpora rodiny S2. Rodičovské kompetence S4. Dovednosti klientů S5. Sebedůvěra a seberealizace S3. Mezigenerační vztahy	W1. Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů) W2. Řešení problémů klientů W3. Finanční kompetence klientů
	Příležitosti	Hrozby
Vnější	O1 Veřejností je centrum pozitivně vnímáno O2 Nová legislativa umožní institucionální ukotvení	T1 Obava ze zajištění finančních prostředků T2 Politická situace je nestabilní T3 Nové technologie jsou nedostupné T4 Demografický vývoj

Z uvedené tabulky je patrné, že nejsilnější stránkou je „Podpora rodiny“. Tato kategorie byla informanty vyhodnocena jako nejvýznamnější, navíc je nejpočetněji zastoupena v analyzovaných pojmech, které byly získány z dokumentu Výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi. Druhou nejvýznamnější silnou stránkou byly vyhodnoceny „Rodičovské kompetence“. Při hodnocení koordinátorů a klientů došlo v klasifikaci tří nejvýznamnějších silných stránek ke stejnému výsledku. Obě skupiny vnímají „Podporu rodiny“ jako nejsilnější téma. Slabé stránky byly tvořeny třemi kategoriemi. Nejvýznamnější bylo hodnoceno „Místo a čas na setkávání“. U hodnocení koordinátorů a klientů došlo v klasifikaci slabých stránek ke shodě pouze u nejvýznamnější stránky „Místo a čas na setkávání“. Obě skupiny vnímají toto téma jako nejsilnější. Hodnocení ostatních stránek se liší, výsledky však nedosahují extrémních hodnot. Příležitosti vzešly z ankety jako názory jednotlivých informantů. Nejsilnější příležitostí byla hodnocena kategorie „Veřejností je centrum pozitivně vnímáno“. Hrozby vzešly rovněž z ankety jako názory jednotlivých informantů. Nejvýznamnější hrozbou byla hodnocena „Obava ze zajištění finančních prostředků“.

Závěrečné shrnutí dat, posouzení vztahů mezi vnitřní a vnější faktory

Pro shrnutí vztahů mezi vnitřními a vnějšími faktory jsem použila vztahovou matici a údaje jsem zapsala do tabulky č. 13 – Vztahová matice.

Tabulka č. 13 - **Vztahová matice**

	O1	O2	T1	T2	T3	T4	Celkem
S1	+2	+2	-1	0	0	0	+3
S2	+1	+1	-1	-1	-2	0	-2
S4	+1	0	-2	0	-2	0	-3
S5	+1	0	-1	0	-1	0	-1
S3	+1	0	-1	0	0	-2	-2
W1	+2	+1	-3	0	0	0	0
W2	+2	0	-2	0	0	-1	-1
W3	+1	0	-2	0	-3	0	-4
Celkem	+11	+4	-13	-1	-8	-3	-10

Ve svislém sloupci jsem uvedla vnitřní faktory – silné a slabé stránky v pořadí významu tak, jak jim přiřadili důležitost jednotliví informanti. Na vodorovnou osu jsem uvedla příležitosti a hrozby. Následně jsem zkoumala vztah silné stránky S1 na jednotlivé příležitosti a hrozby. Pokud vnější faktor pozitivně ovlivňuje daný vnitřní faktor, do průsečíku jsem uvedla znaménko „+“ a „číslo“ které udává významnost ovlivnění (číselná škála 1 až 5, kde vyšší číslo vyjadřuje významnější míru ovlivnění). Pokud dochází k zápornému ovlivnění, uvedu „-“, a „číslo“. Při neutrálním ovlivnění jsem uvedla „0“. Stejný postup jsem opakovala pro další silné a slabé stránky. Celková bilance vycházející ze vztahové matice uvedené v tabulce č. 13 má hodnotu -10. To znamená, že je ohrožena efektivita při koncipování výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina.

5.3 Diskuze o výsledcích výzkumu a doporučení pro praxi

SWOT analýza Výchovně -vzdělávacího programu centra Kopretina nám dala odpovědi na hlavní výzkumnou otázku: *Jaké jsou silné a slabé stránky v sociálně-výchovné oblasti výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi?*

Nejdůležitější silnou stránkou výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina je „Podpora rodiny“. Je silně akcentována v dokumentu „Výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi.“ Stejný akcent tomuto tématu dali shodně i koordinátoři a klienti. Z výše uvedeného vyplývá, že jedna z priorit „Výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi.“ je srozumitelně popsána, že existuje početná cílová skupina, která se s tímto cílem identifikuje a hodnotí ho rovněž jako nejsilnější téma. Shoda koordinátorů a klientů je viditelná i u hodnocení dalších dvou silných stránek „Rodičovské kompetence“ a „Dovednosti klientů“. Při další úvaze jsem došla k závěru, že i tyto silné stránky podporují prioritu centra – podpora rodiny. Rozvoj rodičovských kompetencí dále posiluje téma „Podpora rodiny“. „Dovednosti klientů“ jsou rovněž v souladu s prioritou – podpora rodiny, neboť dovednostní aktivity směřují primárně na získání nových dovedností maminek, které je dále aplikují při výchově svých dětí. Prostřednictvím dovednostních aktivit děti rozvíjí svoji hrubou i jemnou motoriku – vše je realizováno velmi zábavnou formou.

Doporučuji Kopretině – centru pro rodiče s dětmi aby silnou stránku „*Podpora rodiny*“ dále rozvíjela, protože je to pro ni stabilizační a zvyšuje zájem cílové skupiny o centrum.

Nejdůležitější slabou stránkou výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina je „*Místo a čas na setkávání*“. Je patrné, že koordinátoři i klienti vnímají umístění Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi jako nepraktické až nevýhodné. Problémem je umístění v druhém nadzemním podlaží bez výtahu, navíc nutnost průchodu dlouhou chodbou, kde se klienti ve večerních hodinách necítí bezpečně. Druhou zmiňovanou skutečností je omezená otevírací doba.

Druhou nejdůležitější slabou stránkou byly hodnoceny „*Problémy klientů*“. Existuje významná skupina klientů, kteří problémy chtějí řešit. Navíc je chtějí řešit ve spolupráci s pracovníky - koordinátory Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi. V současné době nemají koordinátoři centra dostatečnou odbornou erudici ani časový prostor pro řešení problémů klientů.

Doporučuji Kopretině – centru pro rodiče s dětmi aby pro eliminaci slabé stránky „*Místo a čas na setkávání*“ nejprve seznámila vedení Oblastní Charity Žďár nad Sázavou z výsledky provedené SWOT analýzy. Bylo by vhodné zpracovat novou strategii, která by výše zmiňované problémy odstranila. Na základě vypracované a schválené strategie by bylo vhodné vypracovat žádost na dotaci z EU fondů ve dvou opatřeních – investiční dotace prostřednictvím regionálních operačních programů a dotace na realizované programy prostřednictvím MPSV.

Pro eliminaci slabé stránky „*Problémy klientů*“ bych doporučila spolupráci centra s odborníkem – sociálním pedagogem. Vzhledem k rozsáhlosti a komplikovanosti problematiky bych doporučovala pracovní-právní vztah formou pracovní smlouvy.

Největší příležitosti je „*Veřejnost je centrum pozitivně vnímáno*“. Základní cíl centra Kopretina – podpora rodiny není tedy prázdným pojmem, koordinátoři i klienty centra je silně akcentováno. Důvěrné prostředí je základním předpokladem pro další práci s klienty, kteří mají problémy a do Kopretiny je přicházejí řešit.

Doporučuji Kopretině – centru pro rodiče s dětmi aby příležitost „*Veřejnost je centrum pozitivně vnímáno*“ dále podporovalo. Pro dosažení tohoto cíle i s ohledem na různé problémy, sociální předpoklady i věk klientů by bylo vhodné zaměstnání

sociálního pedagoga, který by zvýšil odbornou úroveň stávajícího personálního týmu a zároveň by přinesl nové, kvalifikovanější přístupy při řešení dané problematiky. Pokud bude příležitost vhodně uchopena, stane se silnou stránkou.

Největší hrozbou je „Obava ze zajištění finančních prostředků“. Pokud by se hrozba stala skutečností, může dojít až k extrémní situaci, a to k uzavření Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi. Touto hrozbou je třeba se vážně zabývat v celém kolektivu pracovníků.

Doporučuji Kopretině – centru pro rodiče s dětmi aby hrozbu „Obava ze zajištění finančních prostředků“ nepodcenilo. Bylo by vhodné vytvořit plán školení pověřených zaměstnanců s cílem osvojit si nové kompetence, které povedou k výrazně větší schopnosti získat další finanční zdroje. Vzhledem k tomu, že rodinná centra nejsou standardně napojena na státní rozpočet, získání finančních prostředků je realizováno pouze prostřednictvím grantů, fondů a sponzorských darů, je tato skutečnost strategicky důležitá.

ZÁVĚR

Abych mohla zodpovědně odpovědět na výzkumnou otázku, která byla v podstatě položena již v názvu mé práce, musela jsem projít třemi etapami. V první teoretické části jsem prostudovala literaturu, kde byly vymezeny základní pojmy sociální pedagogiky – kdo je sociální pedagog, jaké jsou výchovně vzdělávací programy v České republice a také programy mateřských a rodinných center, jaké uplatnění by v těchto centrech mohl mít sociální pedagog. Jelikož sociální pedagog má široké pole působnosti, jeho kompetence jsou rozsáhlé, jeho práce by pro zkvalitnění programů a zvýšení odbornosti těchto centrech měla určitě uplatnění.

Ve druhé části jsem se věnovala přípravám výzkumu. Nastudovala jsem v literatuře podstatu kvalitativního výzkumu. Popsala jsem cíl výzkumu a metodologický postup výzkumu a technologii práce. Následně jsem si vytvořila dílčí výzkumné otázky. Pro můj kvalitativní výzkum jsem realizovala SWOT analýzu. Vymezení silných a slabých stránek jsem uskutečnila metodou obsahová analýza dokumentu, formou analýzy dat - otevřeným kódováním. Analyzovala jsem Výchovně-vzdělávací program Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi. Jako doplňkovou metodu jsem následně využila metodu anketa pro popsání vnějších faktorů - příležitostí a hrozeb. Informanti se vyjádřili k významnosti jednotlivých uvedených kategorií prostřednictvím ankety. Na základě těchto získaných informací jsem vyhodnotila důležitost jednotlivých silných a slabých stránek.

Výzkumný soubor jsem zvolila záměrně. Koordinátoři centra Kopretina a klienti centra se staly informanty pro daný výzkum - anketu. Do rozhovoru jsem zahrнула koordinátory z různých poboček centra Kopretina, na které se plnění výchovně-vzdělávacího programu také vztahuje. Klienty jsem volila s důrazem na to, aby využívali naše služby více jak dvanáct měsíců a centrum dostatečně dobře znali. Všichni koordinátoři a klienti s výzkumem souhlasili.

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké jsou silné a slabé stránky v sociálně-výchovné oblasti výchovně-vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi? Na hlavní výzkumnou otázku jsem odpověděla realizovanou SWOT analýzou, která jasně definuje silné i slabé stránky. V hodnocení informantů – koordinátorů a klientů centra došlo v celé řadě otázek obdobným hodnocením, které byly ve shodě s akcentovanými tématy výchovně vzdělávacího programu. Z uvedených zjištění vyplývá, že existence výchovně vzdělávacího programu výrazně přispívá k podpoře koncepčního stylu práce s klienty centra. Dále vyvstává jasná potřeba koncipování výchovně-vzdělávacího programu

ve střednědobém horizontu s potřebou orientovat se na strategické cíle „Pozitivní vnímání centra veřejností“ a eliminaci možných hrozeb spojených se zajištěním finančních prostředků, s nestabilní politickou situací, se zajištěním moderního technologického zázemí a zároveň s přípravou opatření eliminujících nepříznivý demografický vývoj.

Aktivity centra v této oblasti dosud stagnovaly. Definované příležitosti a hrozby ukazují důležitost koncepční systematické práce a neustálou snahu o optimalizaci výchovně-vzdělávacího programu s ohledem na aktuální potřeby klientů i s ohledem na celospolečenské výzvy. Dalším významným zjištěním je nutnost zkvalitnění v personální oblasti, kde existují a s výhledem do budoucna, budou vnikat další závažná témata, které je nutno řešit ve spolupráci s odborníkem – sociálním pedagogem a dalšími odbornými osobami a spolupracujícími odbornými institucemi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERATURA

BAKOŠOVÁ, Zlatica. A. KOL. *Teórie sociálnej pedagogiky: Edukačné, sociálne a komunikačné aspekty*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská pedagogická spoločnosť SAV, 2011. ISBN 978-80-970675-0-2.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 2008. vyd. public promotion, s.r.o, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

BOSCO, Terezio. *Don Bosco*. 3.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004. 440 s. ISBN 80-7178-967-4

FERRERO, B. *Vychovávaj jako Don Bosco*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-294-2

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Překlad Vladimír Jůva, Vendula Hlavatá. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

HENDL, Jan *Kvalitativní výzkum* 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6

KOLÍNSKÁ, Rút. *Mateřská centra*. 1995. vyd. Praha: Pražské matky, 1995. ISBN 80-901864-4-0-8.

KOTLER, Philip *Moderní marketing* 1. Vydání Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1545-2

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky* 2. vyd. Praha: Portál, 2014. 216 s. ISBN 978-80-262-0643-9

KRAUS, Blahoslav. *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007: Sociální pedagogika v praxi*. In: Brno: BonnyPressBrno, 2007. ISBN 9785-80-902936-9-4.

LACA, Slavomír. *Úvod do sociální pedagogiky*. 1. vyd. Bratislava: Tlačiareň svidnícka, s. r. o pre VŠZ a SP sv. Alžběty, 2013. ISBN 978-80-893992-56-8.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 144 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 8085850249.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. 2. vyd. Praha: Avicenum, 1989. ISBN 08-056-89.

MPSV. *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008. ISBN 978-80-86878-82-9

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-7178-711-6.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing. a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3470-5

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998, 328 s. ISBN 80-7178-252-1.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, s. r. o., 2013. ISBN 978-80-262-0456-5

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky* 3.vyd. Praha: Portál, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7367-567-7

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000, 175 s. ISBN 80-86022-79-x.

VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky: salesiánské prázdninové tábory v době totality*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 151 s. ISBN 80-7178-705-1.

OSTATNÍ ZDROJE

ABZ SLOVNÍK <http://www.slovník-synonym.cz/web.php/slovo/moznost> [online]. [cit. 2015-03-16].

KRAJ VYSOČINA. *Koncepce rodinné politiky kraje vysočina na období 2012 – 2016. 3 Zabezpečení regionální rodinné politiky v národním kontextu*. s. 24, 25. Dostupné z: <http://www.spov.org/data/files/kraj-vysocina-koncepce-rodinne-politiky-2012-2016.pdf>

MPSV. *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*. Dostupné z: Http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf. [online]. [cit. 2015-03-14].

MPSV. *Národní koncepce rodinné politiky*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf. [online]. [cit. 2015-03-14].

NÚV. *Národní ústav pro vzdělávání*. Dále citované z: <http://www.nuv.cz/vzdelavani-v-cr>. [online]. [cit. 2015-03-14].

OBLASTNÍ CHARITA ŽĎÁR NAD SÁZAVOU. *Zařízení Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi*. Dostupné z: <http://zdar.charita.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/kopretina-centrum-pro-rodice-s-detmi/> . [online]. [cit. 2015-03-14].

Pravá Praha. *Portál pro pražany a jejich příznivce*. Dostupné z: <http://www.pravapraha.cz/cs/clanek/sit-materskych-center-pomaha-nejen-rodina> [online]. [cit. 2015-03-21].

SCS. ABZ. CZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/koncipovat> [online]. [cit. 2015-03-12]

Síť mateřských center. Dostupné z: <http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/ukoly-site-mc-v-cr/>. [online]. [cit. 2015-03-14].

SURVIO. *Slovník pojmů*. Dostupné z: <http://www.survio.com/cs/slovník-pojmu>. [online]. [cit. 2015-03-20].

YMCA. *YMCA v české republice*. Dále citované z: <http://www.ymca.cz/info-o-ymca/>. [online]. [cit. 2015-03-15].

YMCA. *YMCA v české republice*. Dostupné z: <http://www.ymca.cz/info-o-ymca/poslani/>. [online]. [cit. 2015-03-15].

YMCA. *YMCA v české republice*. Dále citované z: <http://www.ymca.cz/programy/materska-centra/>. [online]. [cit. 2015-03-14].

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

PŘÍLOHA NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 222/2010 Sb. *Katalog prací ve veřejných službách a správě*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8980/Katalog_praci_UZ_1_10_2010.pdf

Zákon č.108/2006 Sb. O sociálních službách.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

VVP Výchovně-vzdělávací program

ŠVP Školní vzdělávací program

NÚV Národní ústav pro vzdělávání

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Klady a zápory Výchovně vzdělávacího programu Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi

Tabulka č. 2 – Zařazení kategorií dle kontrastu významu (kladné – záporné) v dokumentu

Tabulka č. 3 – Zařazení kategorií dle kontrastu významu (kladné – záporné) v dokumentu s uvedením dalších kategorií z jiných zdrojů

Tabulka č. 4 – Matice důležitosti silných a slabých stránek dokumentu Výchovně vzdělávacího programu centra Kopretina podle informantů

Tabulka č. 5 – Matice důležitosti silných a slabých stránek podle informantů – koordinátorů centra Kopretina

Tabulka č. 6 – Matice důležitosti silných a slabých stránek podle informantů – klientů centra Kopretina

Tabulka č. 7 – Matice silných a slabých stránek seřazených dle důležitosti podle odpovědí informantů - koordinátorů centra Kopretina

Tabulka č. 8 – Matice silných a slabých stránek seřazených dle důležitosti podle odpovědí informantů - koordinátorů centra Kopretina

Tabulka č. 9 – Matice silných a slabých stránek seřazených dle důležitosti podle odpovědí informantů - klientů centra Kopretina

Tabulka č. 10 – Matice důležitosti příležitostí a hrozeb při koncipování výchovně-vzdělávacího programu centra Kopretina

Tabulka č. 11 – Popis vnějších stránek centra Kopretina

Tabulka č. 12 – SWOT analýza Výchovně vzdělávacího programu centra Kopretina

Tabulka č. 13 – Vztahová matice

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Výchovně-vzdělávací program Kopretiny – centra pro rodiče s dětmi

Příloha č. 2 – Ukázka otevřeného kódování dokumentu

Příloha č. 3 – Popis tvorby kategorií významných pojmů

Příloha č. 4 – Anketa

Příloha č. 5 – Popis tvorby kategorií příležitostí a hrozeb

PŘÍLOHA P I: VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ PROGRAM KOPRETINY – CENTRA PRO RODIČE S DĚTMI

Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi

FOTOGALERIE

Motto: „Mateřská láska je mostem k veškerému dobru:
v životě i na věčnosti.“
(z Turecka)

Kontakt

Vedoucí zařízení: [Mgr. Zdenka Šrámková](#)

Zástupce vedoucí: [Lenka Vencálková](#)

Radešínská Svratka 11, 592 33 Radešínská Svratka

mob.: 732 126 905, e-mail: kopretina.radsvratka@zdar.charita.cz

POBOČKA BYSTRICE NAD PERNŠTEJNEM

Hornická 643, 593 01 Bystřice nad Pernštejnem

mob.: 731 130 776, e-

mail: kopretina.bystrice@zdar.charita.cz

POBOČKA RADOSTÍN NAD OSLAVOU

594 44 Radostín nad Oslavou 86

mob.: 732 126 905, e-mail: kopretina.radostin@zdar.charita.cz

POBOČKA VELKÉ MEZIŘÍČÍ

Ostrůvek 2, 594 01 Velké Meziříčí

mob.: 777 183 388, e-mail: kopretina.velmez@zdar.charita.cz

POBOČKA ŽDÁR NAD SÁZAVOU

Horní 22, 591 01 Žďár nad Sázavou

mob.: 731 130 775, e-mail: kopretina1@zdar.charita.cz

Provozní doba poboček centra

	Radešínská Svatka	Pobočka Bystřice nad Pernštejnem	Pobočka Velké Meziříčí	Pobočka Radostín nad Oslavou	Pobočka Žďár nad Sázavou
Pondělí	8.00-13.00, 15.00-18.00 19.00-22.00 (1x za 14 dní)	8.00-13.00, 14.00-18.00	8.00-13.00, 15.00-18.30	8.00- 13.00	8.00-13.00, 15.00-18.00
Úterý	8.00-18.00	8.00-13.00	8.00-13.00		8.00-13.00, 14.00-17.00
Středa	8.00-10.00 dle tel. hovoru	8.00-13.00, 14.00-18.00	8.00-13.00, 15.00-17.30	8.00- 13.00	8.00-13.00, 15.00-18.00, 19.00-22.00 (dle programu)
Čtvrtek	8.00-18.00	8.00-13.00, 14. 00-18.00	8.00- 13.00 15.00- 18.00		8.00-13.00, 15.00-17.00
Pátek		-	dle dohody	8.00- 13.00	

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PORADENSTVÍ V PRORODINNÝCH SLUŽBÁCH

Studentská 4, 591 01 Žďár nad Sázavou

tel.: 566 630 215, mob.: 731 646 777, e-mail: kopretina@zdar.charita.cz

Provozní doba Poradny

Pondělí 8.30-12.30 13.30-17.00

Středa 8.00-13.00 (po telefonickém objednání)

Čtvrtek 13.00-17.00 (po telefonickém objednání)

Nabídka zprostředkování poradenství v prorodinných službách

Poslání

Kopretina – centrum pro rodiče s dětmi je zařízením Oblastní charity Žďár nad Sázavou. Naším posláním je podpora rodiny, zvyšování rodičovských kompetencí a zodpovědnosti. Pomocí našich programů působíme:

preventivně proti negativním jevům v rodině, podporujeme mezigenerační komunikaci, vztahy a soudržnost

rodiny.

Poskytované služby

- poradenství v prarodinné oblasti a zprostředkování dalších služeb (psycholog, speciální pedagog, pediatr,

právník aj.)

- vzdělávání vedoucí ke zvyšování rodičovských kompetencí a zodpovědnosti
- volnočasové aktivity pro rodiny s dětmi, které podporují mezigenerační vztahy
- společenské, vzdělávací a víkendové akce pro rodiny s dětmi
- doprovodný program – zajištění péče o děti v průběhu aktivit centra

Cílová skupina

Cílovou skupinu námi poskytovaných služeb tvoří především rodiče pečující o děti, rodiče sociálně vyloučené, rodiny, těhotné ženy a dívky.

Cíle

Podpora fungujících rodiny a prarodinných služeb v regionu Žďárska, Novoměstska, Velkomeziříčska a Bystřicka:

- Podporujeme začlenění rodičů na mateřské či rodičovské dovolené do společnosti.
- Snažíme se o zlepšení komunikačních dovedností našich klientů.
- Posilujeme a podporujeme rodiny a jejich členy v prohloubení rodinných vztahů.
- Podporujeme vzájemné setkávání a výměnu zkušeností.
- Podporujeme rozvoj schopností a dovedností klientů.
- Přispíváme ke zvyšování rodičovských kompetencí.
- Umožňujeme vlastní seberealizaci a napomáháme při zvyšování sebedůvěry.

Zásady poskytovaných služeb

- Zachováváme důstojnost klientů.
- Dodržujeme práva klientů.
- Podporujeme seberealizaci klienta, rozvoj jeho schopností a dovedností.
- Zachováváme vzájemný respekt a úctu mezi klienty a pracovníky zařízení.

PŘÍLOHA P II: UKÁZKA OTEVŘENÉHO KÓDOVÁNÍ

3

1 **Poskytované služby**

- 2 - ^{V253} poradenství v prarodinné oblasti a zprostředkování dalších služeb (psycholog, speciální
- 3 pedagog, pediatr,
- 4 právník aj.)
- 5 - vzdělávání vedoucí ke zvyšování rodičovských kompetencí a zodpovědnosti
- 6 - volnočasové aktivity pro rodiny s dětmi, které podporují mezigenerační vztahy ^{V653} - podpora mezi-
- 7 - společenské, vzdělávací a víkendové akce pro rodiny s dětmi ^{V753} generačních vztahů
- 8 - doprovodný program – zajištění péče o děti v průběhu aktivit centra

9 **Cílová skupina**

- 10 Cílovou skupinu námi poskytovaných služeb tvoří především rodiče pečující o děti, rodiče sociálně vyloučené,

- 11 rodiny, těhotné ženy a dívky.

12 **Cíle**

- 13 Podpora fungující rodiny a prarodinných služeb v regionu Žďárska, Novoměstska, Velkomeziříčska a Bystřicka:

- 14 - ^{V1453} Podporujeme začlenění rodičů na mateřské či rodičovské dovolené do společnosti. ^{Podporujeme učení}
- 15 - ^{V1553} Snažíme se o zlepšení komunikačních dovedností našich klientů. ^{Zlepšení kom. dovedností}
- 16 - ^{V1653} Posilujeme a podporujeme rodiny a jejich členy v prohloubení rodinných vztahů. ^{posilujeme a podporujeme}
- 17 - ^{V1753} Podporujeme vzájemné setkávání a výměnu zkušeností. ^{podporujeme}
- 18 - ^{V1853} Podporujeme rozvoj schopností a dovedností klientů. ^{podporujeme a setkávání podporujeme rozvoj}
- 19 - ^{V2053} Přispíváme ke zvyšování rodičovských kompetencí. ^{V2053}
- 20 - ^{V2053} Umožňujeme vlastní seberealizaci a napomáháme při zvyšování sebedůvěry. ^{Umožňujeme seberealizaci}

21 **Zásady poskytovaných služeb**

- 22 - Zachováváme důstojnost klientů.
- 23 - Dodržujeme práva klientů.
- 24 - Podporujeme seberealizaci klienta, rozvoj jeho schopností a dovedností.
- 25 - Zachováváme vzájemný respekt a úctu mezi klienty a pracovníky zařízení.

PŘÍLOHA P III: POPIS TVORBY KATEGORIÍ VÝZNAMNÝCH POJMŮ

Podpora rodiny

Kategorie je tvořena pojmy:

- Podpora rodiny (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ – r8s2)
- Prevence proti negativním jevům v rodině (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ – r10s2)
- Poradenství v prorodinné oblasti (pojem se vyskytuje v kapitole „poskytované služby“)
- Akce pro rodiny s dětmi (pojem se vyskytuje v kapitole „poskytované služby“ – r2s3)
- Posilujeme a podporujeme prohlubování rodinných vztahů (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r16s3)

Rodičovské kompetence

Kategorie je tvořena pojmy:

- Zvyšování rodičovských kompetencí (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ – r8s2)
- Posílení zodpovědnosti rodičů (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ - r8s2)
- Podporujeme začlenění rodičů po mateřské dovolené do společnosti (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r14s3)

Mezigenerační vztahy

Kategorie je tvořena pojmy:

- Podpora mezigenerační komunikace (pojem se vyskytuje v kapitole „poslání“ – r10s2)
- Podpora mezigeneračních vztahů (pojem se vyskytuje v kapitole „poskytované služby“ – r6s3)
- Podporujeme setkávání a výměnu zkušeností (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r17s3)

Dovednosti klientů

Kategorie je tvořena pojmy:

- Zlepšení komunikačních dovedností klientů (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r15s3)
- Podporujeme rozvoj schopností a dovedností klientů (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r18s3)

Sebedůvěra a seberealizace

Kategorie je tvořena pojmy:

- Umožňujeme seberealizaci (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r20s3)
- Napomáháme při zvyšování sebedůvěry (pojem se vyskytuje v kapitole „cíle“ – r20s3)

Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)

Kategorie je tvořena pojmy:

- Místo – bariérový přístup (vyloučení skupiny klientů), (pojem se vyskytuje v kapitole „kontakt“ – r20s1)
- Čas – omezená provozní doba (pojem se vyskytuje v kapitole „provozní doba“ – r2s1)

Dle kontrastu

Problémy klientů

Kategorie je tvořena pojmy:

- Vzdělávání k eliminaci rizik na internetu a na sociálních sítích
- Napomáhání k řešení partnerských problémů
- Jak z tíživé situace – besedy s odborníkem

Finanční kompetence klientů

Kategorie je tvořena pojmy:

- Vzdělávání v oblasti finančních znalostí
- Vzdělávání zaměřené na zvládnutí rodinných financí

PŘÍLOHA P IV: ANKETA

Anketní lístek

Vážení a milí přátelé, dovoluji si Vás požádat o vyplnění anketního lístku, který je důležitým zdrojem informací pro realizaci kvalitativního výzkumu. Vyplněné údaje budou anonymně sloužit pro zpracování mé bakalářské práce. Děkuji Vám za ochotu a pomoc.

Martina Cočevová

Informace k vyplnění anketního lístku.

Anketní lístek se skládá ze tří částí. První a druhou část – silné a slabé stránky seřadíte podle důležitosti. Nejvýznamnější stránku označíte číslem 1, které v pravém sloupci na příslušném řádku označíte kroužkem. Nejméně významná stránka bude mít kroužek na čísle 5. Třetí část anketního lístku je zaměřena na zjištění příležitostí a hrozeb, které ovlivňují Kopretinu – centrum pro rodiče s dětmi z venkovního prostředí. Jako návod jsem Vám uvedla faktory, které uvádí Steep analýza. Popsané příležitosti a hrozby prosím v pravém sloupci označte číslicí, která bude opět udávat významnost dané stránky. Nejvýznamnější stránka bude mít číslo 1.

Silné stránky	Pořadí dle důležitosti Nejvýznamnější 1, nejslabší 5 Zvolené číslo označ kroužkem.
S1 Podpora rodiny	1 2 3 4 5
S2 Rodičovské kompetence	1 2 3 4 5
S3 Mezigenerační vztahy	1 2 3 4 5
S4 Dovednosti klientů	1 2 3 4 5
S5 Sebedůvěra a seberealizace	1 2 3 4 5
Slabé stránky	Pořadí dle důležitosti Nejvýznamnější 1, nejslabší 3 Zvolené číslo označ kroužkem.
W1 Místo a čas na setkávání (vyloučení skupiny klientů)	1 2 3
W2 Problémy klientů	1 2 3
W3 Finanční kompetence klientů	1 2 3
Jaké vidíte příležitosti a hrozby, které mohou ovlivnit Kopretinu-centrum pro rodiče s dětmi? Vyděte z vnějších faktorů vycházejících z Steep analýzy. Faktor sociální a demografický	Pořadí dle důležitosti Uveď od nejdůležitějšího po nejméně důležité

Faktor technický a technologický	
Faktor ekonomický	
Faktor politický a právní	
Faktor ekologický	

PŘÍLOHA P V: POPIS TVORBY KATEGORIÍ PŘÍLEŽITOSTÍ A HROZEB

Popis příležitostí

O1 Veřejností je centrum pozitivně vnímáno

Kategorie je tvořena pojmy:

- Lidé si centrum oblíbili (pojem se vyskytuje v anketě č. 1)
- Kopretina je pozitivně vnímána (pojem se vyskytuje v anketě č. 3)
- Kopretina řeší problémy v rodinách, kterých je čím dál více (pojem se vyskytuje v anketě č. 4)
- Rodiny v nouzi nemají jinde adekvátní pomoc (pojem se vyskytuje v anketě č. 6)
- V Kopretině je nejlepší atmosféra (pojem se vyskytuje v anketě č. 7)

O2 Nová legislativa umožní pozitivní změnu

Kategorie je tvořena pojmy:

- Stát více podpoří rodinná centra (pojem se vyskytuje v anketě č. 1)
- MPSV v rámci EU fondů umožní rozvoj rodinných center (pojem se vyskytuje v anketě č. 2)
- Případné zavedení daňových asignací výrazně zlepšit postavení Kopretiny (pojem se vyskytuje v anketě č. 4)
- Parlament musí taková zařízení více podpořit (pojem se vyskytuje v anketě č. 7)

Popis hrozeb

T1 Obava ze zajištění finančních prostředků

Kategorie je tvořena pojmy:

- Stát nedostatečně financuje centrum (pojem se vyskytuje v anketě č. 1)
- Finanční politika města, kraje, státu vede k rušení rodinných center (pojem se vyskytuje v anketě č. 3)
- Vláda dostatečně nepodporuje NNO (pojem se vyskytuje v anketě č. 4)
- Nejisté financování (pojem se vyskytuje v anketě č. 5)
- Peníze ve státě odchází na nesmyslné akce, místo toho aby napomáhaly podpoře rodiny (pojem se vyskytuje v anketě č. 6)

T2 Politická situace je nestabilní

Kategorie je tvořena pojmy:

- Opakované volby vedou k neustále měnícím se podmínkám (pojem se vyskytuje v anketě č. 2)
- Politici neřeší skutečné problémy lidí (pojem se vyskytuje v anketě č. 4)
- Situace ve společnosti vede k tomu, že rodiny mají velké problémy (pojem se vyskytuje v anketě č. 6)

T3 Nové technologie jsou nedostupné

Kategorie je tvořena pojmy:

- Dotace ani granty neumožní nákup počítačů, které by sloužily jako učební pomůcka pro klienty (pojem se vyskytuje v anketě č. 1)
- Rodiny v nouzi nemají adekvátní pomoc (pojem se vyskytuje v anketě č. 3)
- Lidé nejsou vedeni k účelnému využití internetu, instituce, které mají pozitivní program nemají odpovídající vybavení na školení (pojem se vyskytuje v anketě č. 7)

T4 Demografický vývoj

Kategorie je tvořena pojmy:

- Nízká porodnost (pojem se vyskytuje v anketě č. 2)
- Díky krizi rodiny se nerodí děti, lidé si raději pořídí psa (pojem se vyskytuje v anketě č. 6)
- Společnost nepodporuje početné rodiny (pojem se vyskytuje v anketě č. 7)